

Riina Mahmood
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosionomi (AMK), kirkon nuorisotyö
Opinnäytetyö, 2018

VANTAA-MALLI

**Seurakunnan työntekijän ja vapaaehtoisten
kokemuksia turvapaikanhakijoiden parissa
työskentelystä vastaanottokeskuksissa**

TIIVISTELMÄ

Riina Mahmood

Vantaa-malli – seurakunnan työntekijän ja vapaaehtoisten kokemuksia turvapaikanhakijoiden parissa työskentelystä vastaanottokeskuksissa

62 sivua, 3 liitettä

Marraskuu 2018

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosionomi (AMK), kirkon nuorisotyö

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, millaisia kokemuksia vapaaehtoistyöntekijöillä ja seurakunnan työntekijällä oli syntynyt Vantaa-mallin vapaaehtoistoiminnassa vapaaehtoiskoulutuksesta ja siihen osallistumisesta, käytännön toiminnasta sekä motivaatiosta. Vantaa-mallin vapaaehtoistoiminta perustettiin vuonna 2015 vastaanottokeskuksissa asuvien turvapaikanhakijoiden tukemiseksi. Vantaa-mallin päätoimijoita olivat Vantaan kaupunki, Suomen punainen risti sekä Vantaan seurakunnat. Vantaan seurakunnat toimivat opinnäytetyön toimeksiantajana. Opinnäytetyö oli osa Diakonia-ammattikorkeakoulun ja Kirkon tutkimuskeskuksen yhteistyössä tekemää Seurakunnat turvapaikkatoimijoina -tutkimushanketta

Opinnäytetyö toteutettiin kvalitatiivisena tutkimuksena, jonka teoreettinen viitekehys koostui turvapaikanhakijaprosesseista, vastaanottokeskuksista, vapaaehtoistoiminnasta, maahanmuuttajien kohtaamisesta sekä tutkimusympäristöinä toimineista Vantaa-mallista ja Vantaan seurakunnista. Aineiston keruumenetelminä on hyödynnetty Kirkon tutkimuskeskuksen ja Diakonia-ammattikorkeakoulun tutkimuksen valmiiksi luotuja puolistrukturoituja teema-haastattelurunkoja. Haastatteluun osallistui yksi seurakunnan työntekijä sekä kaksi vapaaehtoista. Haastattelut toteutettiin syyskuussa 2016 kahtena erillisenä haastatteluna seurakunnan työntekijälle ja vapaaehtoisille.

Vantaa-mallin vapaaehtoistoiminta näyttäytyi jäsentyneenä ja hyvin organisoituneena. Vapaaehtoistyöhön oli selkeänä enemmistönä ilmoittautunut työikäisiä naisia. Vapaaehtoisille tarjottiin lyhyt koulutus, joka mahdollisti nopean pääsyn käytännön toiminnan pariin. Vapaaehtoiset kokivat koulutuksen riittäväksi sellaisenaan. Vastaanottokeskuksissa vapaaehtoiset toimivat eri ryhmissä ohjaajina turvapaikanhakijoille. Myös erilaisia tapahtumia ja retkiä oli järjestetty sekä turvapaikanhakijoita oli autettu turvapaikkaprosessiin liittyvissä asioissa. Vapaaehtoisten kokemukset käytännön toiminnasta olivat monipuolisia. Haasteelliset kokemukset liittyivät kommunikointivaikeuksiin sekä ryhmänhallintaan. Molemmat vapaaehtoiset korostivat, että yksi tärkein työväline ryhmissä olisi tulkin mahdollinen käyttäminen. Myönteiset kokemukset toiminnasta olivat yhteydessä omaan motivaatioon. Turvapaikanhakijoiden oma motivaatio ja antama positiivinen palaute toi tunnetta vapaaehtoistyön merkityksellisyydestä. Vapaaehtoiset olivat saaneet tukea omaan jaksamiseen myös toisilta vapaaehtoisilta, seurakunnalta ja läheisiltä. Vapaaehtoisia tuettiin lisäkoulutuksilla, työnohjauksella, kehittämisilloilla sekä omilla retkillä ja juhlilla. Vapaaehtoistoiminnassa lopettaneita muistettiin jälkikäteen kiitos-paketeilla.

Asiasanat: seurakunta, turvapaikanhakija, vapaaehtoistyö, vastaanottokeskus

ABSTRACT

Riina Mahmood

Vantaa-model –congregation's employee and volunteers experiences of working with asylum seekers at reception centres

62 pages and 3 appendices

November 2018

Diaconia University of Applied Sciences

Degree Programme in Social Services

Bachelor of Social Services (UAS), Christian Youth Work

The aim of the thesis was to find out what experiences volunteers and congregation's worker had in Vantaa-model's voluntary work and to participate in the volunteering training, the hands-on activities as well as volunteers motivation. Vantaa-model of volunteering was established in the year 2015 in support of asylum seekers living in reception centres. Vantaa-model's main actors are the Finnish Red Cross, congregations of Vantaa and city of Vantaa. The thesis is produced to Vantaa congregations. The thesis was also part of Diaconia-University of Applied Sciences and the Research Centre of the Finnish Church cooperation research about in the Finnish congregation asylum work.

The thesis was conducted by using qualitative methods. The theoretical framework consisted of the asylum seeker processes, asylum seeker centres, encountering immigrants, volunteering and information about Vantaa-model and congregations of Vantaa. The research collections were gathered up by using Diaconia-University of Applied Sciences and the Research Centre of the Finnish Church pre-created theme of interview frame. The interviews were carried out in September 2016 individual interview to congregation worker and own interview to both of two volunteers.

The Vantaa-model organisation seemed to be well organized and functional. Most of the volunteers who had signed up, was working age women. The volunteers were offered a short training, which allowed quick access to practical action. The volunteers underwent training to be sufficient as it stands. Reception centres have many groups, which are led by volunteers. A variety of events, tours and parties were organized, as well as asylum seekers had helped with questions about the asylum process. The experience of the practical functioning of the volunteers were varied. The experience of the difficulties related to communication and challenges to manage group. Both the volunteers pointed out that one of the most important tool for groups would be possible to use an interpreter. The positive experience of the activities were in contact with their own motivation. Asylum seekers own motivation and positive feedback gave to volunteers a sense of the relevance of volunteer work making it meaningful. The volunteers had received the support from other volunteers, own congregation and the close ones. Volunteers are supported by providing supplementary training, professional guidance, development evenings and own happenings and celebrations. Terminated volunteers have been reminded by thanks-gifts.

Keywords: congregation, asylum seeker, volunteer work, reception center

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 TURVAPAIKANHAKIJANA SUOMESSA.....	7
2.1 Turvapaikanhakuun ja oleskelulupaan liittyvät käsitteet.....	7
2.2 Turvapaikanhakuprosessi.....	8
2.3 Turvapaikanhakijatilanne.....	9
2.4 Turvapaikkapäätökset.....	10
3 VASTAANOTTOKESKUKSET SUOMESSA.....	12
3.1 Vastaanottokeskuksen käsite	12
3.2 Vastaanottokeskusten tilanne Suomessa.....	12
3.3 Vastaanottokeskusten toiminta.....	13
4 VAPAAEHTOISTYÖ JA -TOIMINTA SEURAKUNNASSA.....	15
4.1 Vapaaehtoistyö ja -toiminta.....	15
4.2 Vapaaehtoistoiminta Suomessa.....	16
4.3 Vapaaehtoisten tukeminen ja motivointi.....	17
4.4 Vantaa-mallin synty	18
4.5 Vantaan seurakunnat	19
5 MAAHANMUUTTAJIEN KOHTAAMINEN	21
5.1 Interkulttuurinen kompetenssi kohtaamisessa	21
5.2 Tavoitteena kotouttaminen	22
6 AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET	23
7 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	27
7.1 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet.....	27
7.2 Tutkimusmenetelmien ja -prosessin kuvaus	27
7.3 Aineiston keruu ja analyysi.....	29
8 KOKEMUKSIA VANTAA-MALLISTA	33
8.1 Vapaaehtoisoulutuksen järjestäminen ja siihen osallistuminen	33
8.2 Toimintaan osallistuminen.....	34
8.3 Motivaatio ja toiminnassa jaksaminen.....	38
9 JOHTOPÄÄTÖKSET	41
10 POHDINTA	45
10.1 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys.....	45
10.2. Jatkotutkimus ja -kehittämisideoita.....	47
10.3 Ammatillinen kasvu ja oppimisprosessi	48
LÄHTEET.....	50
LIITE 1. Teemahaastattelurunko vapaaehtoisille.....	56
LIITE 2. Teemahaastattelurunko työntekijälle.....	58
LIITE 3. Tutkimuslupa.....	61

1 JOHDANTO

Maailmalla oleva pakolaiskriisi, joka on ollut suurin sitten toisen maailmansodan, johti siihen, että vuonna 2015 Suomeen saapui ennätysellinen määrä turvapaikkaa hakevia. Turvapaikanhakijoita saapui moninkertaisesti vuoteen 2014 verrattuna, jolloin turvapaikanhakijoita saapui Suomeen vain 3651 ja vuotena 2015 heitä saapui jo 32 476. (Sisäministeriö 2016 1.) Hätmajoituksena toimivia vastaanottokeskuksia perustettiin kasvaneen turvapaikanhakijatilanteen myötä yli 100 ympäri Suomea, joista yli puolet ovat Suomen punaisen ristin ylläpitämiä (Maahanmuuttovirasto i.a. 6). Myös Suomen evankelis-luterilaiset seurakunnat tarjosivat hätmajoitusta turvapaikanhakijoille (Suomen ekumeeninen neuvosto 2015, 6).

Vantaalle perustettiin ensimmäistä kertaa vastaanottokeskuksia syksyllä 2015 yhteensä viisi, joissa asui parhaimmillaan yli 1000 turvapaikanhakijaa (Vantaan kaupunki i.a). Lokakuussa 2018 Vantaalla sijaitseva enää yksi vastaanottokeskus, joka oli suunnattu aikuisille ja perheille (Maahanmuuttovirasto 2018 8). Suomesta turvapaikkaa hakeneita on vuoden 2018 alusta alkaen syyskuuhun asti ollut 3169 (Maahanmuuttovirasto 2018 4).

Suomen seurakunnat ja Suomen punainen risti ovat tukeneet turvapaikanhakijoita majoittamisen lisäksi luomalla kanavan ihmisille auttaa turvapaikanhakijoita eri tavoin. Auttamisvaihtoehtoja ovat olleet esimerkiksi vaatteiden ja tavaroiden lahjoittaminen turvapaikanhakijoiden käyttöön sekä turvapaikanhakijoiden parissa tehtävät vapaaehtoistyöt. Turvapaikanhakijoiden parissa tehtävä vapaaehtoistyö on ollut esimerkiksi ystävätoimintaa, suomen kielen opetusta, harrastustoimintaa tai tapahtumien järjestämistä. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a 1; Suomen punainen risti i.a..)

Vantaalla eri toimijat reagoivat turvapaikanhakijoiden vastaanottamiseen mahdollisimman nopeasti. Vantaalla muotoutuikin nopeasti lokakuussa 2015 Vantaan malli kaupungin turvapaikanhakijatyöryhmän esityksenä, johon kutsuttiin useita

toimijoita mukaan. Vantaa-malli käsittääkin Vantaan kaupungin, Vantaan seurakunnat, Suomen punaisen ristin sekä paljon muita yksittäisiä järjestö-/yritystoimijoita. (Katri Korolainen, henkilökohtainen tiedonanto 7.9.2016.)

Kirkon tutkimuskeskus ja Diakonia-ammattikorkeakoulu yhteistyössä järjestivät laajan tutkimuksen Suomen evankelisluterilaisten seurakuntien turvapaikkatyöstä, johon kutsuttiin myös opiskelijoita mukaan Diakonia-ammattikorkeakouluista, eri paikkakuntien toimipisteistä. Osallistuin omalla panoksellani tutkimukseen mukaan. Opinnäytetyö on luonteeltaan laadullinen tutkimus, jonka aineistonkeruussa hyödynsin valmista Kirkon tutkimuskeskuksen ja Diakonia-ammattikorkeakoulun tutkimuksen teemahaastattelurunkoa (LIITE 1; LIITE 2). Haastatelin yhtä seurakunnan työntekijää ja kahta vapaaehtoista erikseen.

Ajatus opinnäytetyöstä syntyi työharjoittelussa yhteistyössä Vantaan seurakuntien kanssa suorittaessani harjoittelua osana Vantaa-mallin vapaaehtoistoimintaa 2016 keväällä. Vantaa-mallin järjestäytynyt vapaaehtoistoiminnan muoto turvapaikanhakijoiden hyväksi näyttäytyi ajankohtaisena aiheena lähteä tutkimaan. Opinnäytetyössä lähdin tutkimaan, millaisia ovat vapaaehtoisten ja seurakunnan työntekijän kokemukset Vantaa-mallin vapaaehtoistoiminnasta turvapaikanhakijoiden parissa.

2 TURVAPAIKANHAKIJANA SUOMESSA

2.1 Turvapaikanhakuun ja oleskelulupaan liittyvät käsitteet

Turvapaikanhakija on suojelua hakeva henkilö, joka hakee oleskeluoikeutta vieraasta valtiosta (Helsingin kaupunki 2015). Turvapaikka eli Ulkomaalaislain (2004/301) 3§ määrittelemänä turvapaikkamenettelyssä myönnetty oleskelulupa voidaan myöntää, jos turvapaikkaa hakevalla on riittävät perusteet pelätä vainoa koti- tai lähtömaassaan. Vainoamisen syy tulee kohdistua joko alkuperään, uskontoon, kansallisuuteen, poliittiseen mielipiteeseen tai johonkin erityiseen yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumiseen. Edellytyksenä turvapaikan myöntämiseen on myös se, että lähtövaltioon turvautuminen on ollut pelon vuoksi mahdotonta. (Maahanmuuttovirasto 2016.)

Oleskelulupa voidaan myöntää myös toissijaisen suojelun perusteella, jos turvapaikan saamisen edellytykset eivät täyty. Toissijaisen suojelun perusteella saatavan oleskeluluvan saamiseksi turvapaikkaa hakevan tulee osoittaa, että hänellä on uhka joutua vakavaan henkilökohtaiseen vaaraan lähtömaassaan. Henkilöön kohdistuvia uhkia voivat olla esimerkiksi kuolemanrangaistus, teloitus, kidutus tai muu ihmisarvoa loukkaava kohtelu ja rangaistus. (Maahanmuuttovirasto 2016.)

Aikaisemmin oleskelulupa on voitu myöntää myös humanitaarisen suojelun perusteella. Humanitaarista suojelua on annettu henkilöille, joilla ei ole ollut edellytyksiä turvapaikan tai toissijaisen suojelun perusteella oleskelulupa. Humanitaarinen suojelu tarkoittaa käytännössä väliaikaisen oleskeluluvan antamista turvapaikkaa hakevalle henkilölle, jos lähtömaassa on ollut ympäristökatastrofi tai turvattomuutta on aiheuttanut aseellinen selkkaus. Ulkomaalaislakia muutettiin viimeksi 16.5.2016, jolloin humanitaarisen suojelun perusteella annettava oleskelulupa poistui kokonaan laista. (Maahanmuuttovirasto 2016 1.)

Pakolaisaseman eli Ulkomaalaislain (2004/301) 3§ määrittelemänä pakolaiseksi tunnustetulle ulkomaalaiselle myönnetyn aseman saavat henkilöt, joille myönne-

tään turvapaikka tai otetaan vastaan pakolaiskiintiössä eli Yhdistyneiden kansakuntien pakolaisasiain päävaltuutettu UNHCR katsomiksi pakolaisiksi. Suomessa eduskunta päättää vuosittain talousarvion yhteydessä kiintiöpakolaisten vastaanottomäärästä. Pakolaiskiintiöstä Suomeen saapuneet pakolaiset saavat suoraan osoitetun kuntapaikan, johon asettua asumaan. Toissijaisen suojelun perusteella oleskeluluvan saaneet turvapaikanhakijat eivät saa pakolaisasemaa vaan oleskelulupa on tilapäinen, joka tulee tarvittaessa uusiksi. (Maahanmuuttovirasto 2016 2.)

2.2 Turvapaikanhakuprosessi

Kansainväliset sopimuksen velvoittavat Suomea ja muitakin EU-maita ottamaan vastaan turvapaikanhakijoita. Turvapaikkahakemuksia eli kansainvälistä suojelua koskevia hakemuksia ei voi tehdä ulkomailta käsin. Turvapaikkahakemukset tehdään jo Suomen rajalla tai alueella, jossa viranomaiset ottavat ne vastaan. Viranomaiset kirjaavat turvapaikkaa hakevan perustiedot ylös sekä ottavat sormenjäljet sekä tekevät rekisteritarkistuksen. (Maahanmuuttovirasto 2016.) Viranomaisia ovat poliisit tai rajatarkastusviranomaiset, joiden tulee rekisteröidä vastaanotetut hakemukset mahdollisimman pian. Hakemusmäärien kasvaessa moninkertaisesti, hakemusten rekisteröinnin määräaika voi venyttää 10 arkipäivään. (Kuosma 2016, 32—33.) Hakemukset lähetetään Maahanmuuttoviraston käsiteltäväksi ja turvapaikkaa hakeva ohjataan vastaanottokeskukseen asumaan (Maahanmuuttovirasto 2016).

Viranomaisten tulee kertoa turvapaikkaa hakevalle tämän oikeuksista ja velvollisuuksista turvapaikkahakemuksen jättämisen jälkeen tämän äidinkielellä tai muulla hänen ymmärtämällään kielellä. Turvapaikanhakijamäärien kasvaessa voimakkaasti, tiedon oikeuksista ja velvollisuuksista voivat antaa myös Maahanmuuttovirasto tai vastaanottokeskus. (Kuosma 2016, 33.) Vastaanottokeskuksessa asuessaan turvapaikanhakija odottaa kutsua turvapaikkapuhutteluun (Maahanmuuttovirasto 2016).

Viranomaiset selvittävät ja varmentavat turvapaikkatutkinnalla turvapaikanhakijan henkilöllisyyden, matkareitin, lähtömaan ja muut tarpeelliset tiedot, joiden jälkeen he tekevät päätöksen turvapaikkahakemuksen käsittelystä. Tiedot selvitetään turvapaikanhakijaa kuulemalla tulkin avulla, sormenjälkien tarkistuksella sekä mahdollisten asiakirjojen avulla, jotka vahvistavat turvapaikkaa hakevan kertomusta. (Kuoppamäki 2011, 46.) Turvapaikkahakemus voidaan jättää käsittelemättä Suomessa, jos esimerkiksi selviää, että turvapaikanhakija on jättänyt turvapaikkahakemuksen toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa (Kuosma 2016, 39).

Turvapaikkapuhuttelussa on tarkoitus selvittää perusteet oleskeluluvan myöntämiselle kansainvälisen suojelun perusteella tai muulla perusteella. Turvapaikkaa hakevan tullessa turvallisesta alkuperämaasta, tulee selvittää tämän yksilölliset suojelun tarpeet ja turvapaikkaa hakevan tulee osoittaa, miksi palaaminen ei ole turvallista. Hakijalta tulee myös selvittää tämän suhtautuminen maasta poistamiseen sekä maahantulokieltoon, jos tämä on hänellä edessä. Turvapaikkapuhuteluista laaditaan aina pöytäkirja, joka lähetetään hakijalle. Hakijan tulee vahvistaa pöytäkirjan teksti allekirjoituksessaan, josta saa jäljennöksen. (Kuosma 2016, 36.) Turvapaikkaa hakevan osoitettua kertomansa tiedot johdonmukaisiksi, luotettaviksi ja uskottaviksi siitä, että on aidosti kansainvälisen suojelun tarpeessa eikä voi täten palata alkuperäismaahansa - voidaan tehdä päätös oleskeluluvan myöntämisestä suojelun perusteella (Kuosma 1999, 99—105.). Oleskeluluvan saannin jälkeen turvapaikanhakija saa pakolaisstatuksen ja hänelle osoitetaan kuntapaikka, jossa hänelle järjestetään asunto ja kotouttamispalvelut (Maahanmuuttovirasto 2016).

2.3 Turvapaikanhakijatilanne

Joka vuosi suunnilleen miljoona ihmistä hakee turvapaikkaa. Maailmanlaajuisesti on tällä hetkellä 65,3 miljoonaa ihmistä, jotka ovat joutuneet pakenemaan kotoaan erinäisistä syistä. Heidän joukostaan lähes 21,3 miljoonaa on tällä hetkellä pakolaisina. Suurin osa pakolaisina olevista on alle 18-vuotiaita. Yli puolet kaikista pakolaisista tulevat Syyriasta, Somaliasta ja Afganistanista. Eurooppaan

hakeutuvien turvapaikanhakijoiden määrä on lisääntynyt viime vuosina. Suurin osa Euroopasta turvapaikkaa hakeneet ovat olleet lähtöisin Syyriasta ja Irakista, mutta myös Afganistanista, Eritreasta ja muualta on tullut enenevässä määrin turvapaikanhakijoita. Pelkästään vuonna 2015 Eurooppaan saapui yli miljoona turvapaikanhakijaa. (UNHCR 2016.)

Suomeen saapui vuonna 2015 ennätysmäärä turvapaikkaa hakevia henkilöitä. Turvapaikkahakemuksia jättäneitä oli 32 360 ajalla 1.1.2015 – 27.12.2015. Hakijoista 63 % oli kansalaisuudeltaan irakilaisia ja 16 % afgaaneja (Maahanmuuttovirasto 2016 3). Edellisten vuosien aikana saapui huomattavasti pienempi määrä turvapaikanhakijoita: vuonna 2013 saapui 3536 ja vuonna 2014 saapui 3041 turvapaikanhakijaa (Euroopan muuttoliikenneverkosto 2014, 22).

Vantaalle perustettiin syksyllä 2015 kaupungin ensimmäiset vastaanottokeskukset, yhteensä viisi eri vastaanottokeskusta Maahanmuuttoviraston toimesta. Vuoden 2016 alussa Vantaalla sijaitsevat neljä vastaanottokeskusta, jotka olivat Luona Oy:n, Kotouma Oy:n ja Suomen punaisen ristin ylläpitämiä. (Vantaan kaupunki i.a.) Vastaanottokeskuksista yksi oli alaikäisten turvapaikanhakijoiden tukiasumisyksikkö, kaksi vastaanottokeskuksista olivat pelkille turvapaikanhakijamiehille tarkoitettuja ja yhteen oli keskitetty kaikki turvapaikanhakijaperheet, jossa asui lisäksi yksin tulleita turvapaikanhakijamiehiä. Vantaalla sijaitseviin vastaanottokeskuksiin on ollut enimmillään sijoitettuna yli 1100 turvapaikanhakijaa. Heistä 90 % oli yksin tulleita turvapaikanhakijamiehiä. (Suomen punainen risti 2016.) Turvapaikanhakijaperheitä asui Vantaalla yhteensä 30 (Vantaan seurakunnat i.a. 1).

2.4 Turvapaikkapäätökset

Vuonna 2015 turvapaikkahakemuksia käsiteltiin 7466 kappaletta, joista myönteinen turvapaikkapäätös annettiin 1879 hakijalle. Vuoden 2016 alusta vuoden 2016 elokuuhun mennessä turvapaikkahakemuksia on käsitelty 17662 kappaletta, joista myönteinen turvapaikkapäätös on myönnetty 4327 hakijalle. Vuonna 2015

myönteisen turvapaikkapäätöksen saaneita oli enemmän kuin kielteisiä turvapaikkapäätöksiä niitä ollessa 1307 kappaletta. Kuitenkin vuoden 2016 elokuuhun mennessä tehdyistä päätöksistä kielteisiä turvapaikkapäätöksiä on 7902 kappaletta, joka on lähes kaksinkertainen myönteisiin turvapaikkapäätöksiin verrattuna. Loput hakemukset ovat joko rauenneita, tutkimatta jätettyjä tai muun perusteisia. (Maahanmuuttovirasto 2016 5.)

Kielteisten turvapaikkapäätösten suhteellinen kasvu myönteisiin saattaa osin selittyä sillä, että sisäministeriö on kiristänyt maahanmuuttopolitiikkaansa valtioneuvoston linjausten mukaisesti. Hallitsematonta muuttoliikennettä pyrittäisiin tiukentuneiden linjauksien kautta saada hallintaan ja ihmiset kulkemaan laillisia ja turvallisia reittejä pitkin. Maahanmuuttopolitiikkaan liittyviin toimenpiteisiin ryhdyttiin kotimaan lisäksi Euroopan Unionin tasolla. Suomessa toimenpiteet ovat näkyneet muun muassa siinä, että turvapaikkaprosessia on nopeutettu, vapaaehtoista paluuta korostettu sekä turvapaikkaa hakevien lähtömaiden turvallisuustilanteet on arvioitu uudelleen. (Valtioneuvosto 2015.)

3 VASTAANOTTOKESKUKSET SUOMESSA

3.1 Vastaanottokeskuksen käsite

Vastaanottokeskus on paikka, johon turvapaikanhakijat ohjataan heidän turvapaikkahakemusten käsittelyn ajaksi. Poikkeuksena ovat ilman huoltajia saapuneet alaikäiset, jotka ohjataan ryhmäkoteihin tai muihin tuettuihin asumismuotoihin, jotka ovat tarkoitettu nimenomaan alaikäisille sekä turvapaikanhakijat, joiden henkilöllisyydestä on esimerkiksi epäselvyyttä, ohjataan säilöönottoyksikköön. Vastaanottokeskukset tarjoavat turvapaikanhakijoille välttämättömän suojan ja huolenpidon, jossa heillä on liikkumisvapaus. Säilöönottoyksikössä tarjotaan samat palvelut kuin vastaanottokeskuksessa, mutta sieltä ei ole liikkumisvapautta. (Helsingin kaupunki 2015). Vastaanottokeskusten toiminnan ohjauksesta ja hallinnasta vastaa Maahanmuuttovirasto. (Työ- ja elinkeinoministeriö i.a.)

3.2 Vastaanottokeskusten tilanne Suomessa

Vastaanottokeskusten määrä on suhteutettu turvapaikanhakijamääriin, ja turvapaikanhakijoille varattujen paikkojenkin määrä vaihtelee vastaanottokeskusten koon mukaan. Vastaanottokeskuksia on ympäri Suomea, joita perustettiin useita vuonna 2015 turvapaikanhakijamäärien kasvaessa moninkertaisiksi edellisiin vuosin verrattuna. Vuoden 2014 lopussa vastaanottokeskuksia oli 28 vastaanottokeskusta ja vuoden 2015 lopussa vastaanottokeskuksia oli jo 212 kappaletta. Sittemmin turvapaikanhakijamäärien laantuessa ja edellisten hakemusten käsiteltyä, vastaanottokeskuksia on suljettu eri puolilla Suomea – perusteena muun muassa käyttöasteen prosentuaalinen määrä. (Maahanmuuttovirasto 2016 6.)

Turvapaikanhakijoiden vastaanotosta on säädetty laissa maahanmuuttajien kouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta (493/1999). Laki määrittelee vastaanoton sisällön: turvapaikanhakijoille tulee järjestää tilapäinen majoitus, jolla tarkoitetaan vastaanottokeskusta, toimeentulotuki, tulkkipalvelut, työ- ja

opintotoimintaa sekä muut välttämättömät palvelut perustarpeisiin. Yksin tulleiden alaikäisten turvapaikanhakijoiden kohdalla on omat säädöksensä, joissa on otettu tarkemmin huomioon heidän ikänsä ja kehitystasonsa mukaiset tarvittavat palvelut.

Turvapaikanhakijoiden vastaanoton järjestämisen ja vastaanottokeskuksen perustamisen voi suorittaa kunnan tai kuntayhtymän lisäksi muu julkisoikeudellinen tai yksityinen yhteisö tai säätiö. Vastaanoton järjestämisestä ja siitä aiheutuvien kustannusten korvaamisesta tulee kuitenkin sopia työvoima- ja elinkeinokeskuksen kanssa etukäteen. (Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta 493/1999.)

3.3 Vastaanottokeskusten toiminta

Vastaanottokeskusten henkilökuntaan kuuluu sosiaaliohjaajia, ohjaajia, sosiaalityöntekijöitä sekä etuuskäsittelijöitä (Terveiden ja hyvinvoinninlaitos 2018). Myös järjestyksenvalvoja on palkattu vastaanottokeskuksiin ylläpitämään sisäistä järjestystä ja turvallisuutta (Sisäministeriö 2016 2). Terveystyöntekijä sekä lääkäri vierailevat viikoittain vastaanottokeskuksessa tapaamassa turvapaikanhakijoita. Tulkki kutsutaan paikalle tarvittaessa sosiaali- ja terveystyöntekijöihin liittyen, juristitapaamisiin sekä asukaskokouksiin ja informaatiotilaisuuksiin. Turvapaikanhakijoiden turvapaikka-asioihin liittyen jokaiselle on määrätty juristi Pakolaisneuvonnasta, johon olla tarvittaessa yhteydessä. (Suoranta 2011, 29—32.)

Turvapaikanhakijan saapuessa ensimmäistä kertaa vastaanottokeskukseen, heille kerrotaan vastaanottokeskuksen toimintaan liittyvistä asioista informaatiotilaisuudessa, jossa ovat myös tulkit paikalla. Informaatiotilaisuuden jälkeen turvapaikanhakijalla on varattu haastattelu-aika sosiaalityöntekijälle, jossa on tarkoitus selvittää yleinen terveystilanne ja matkareitti. Haastattelussa sosiaalityöntekijä kertoo turvapaikanhakijalle tämän oikeudesta vastaanottorahaan sekä siitä, miten turvapaikkaprosessi etenee Suomessa. Haastattelun jälkeen turvapaikanhakija ohjataan terveystarkastukseen. (Suoranta 2011, 31.)

Vastaanottokeskuksessa ohjaajat opastavat turvapaikanhakijoita omaksumaan vastaanottokeskuksen toimintatapoja ja sääntöjä sekä auttavat sosiaali- ja terveyspalveluiden varaamisessa ja tarvittaessa ohjaavat turvapaikanhakijat oikeaan palvelupisteeseen. Ohjaajat voivat myös auttaa turvapaikanhakijoita oman asunnon tai työpaikan etsimisessä. Maahanmuuttoviraston ohjeistuksien mukaan turvapaikanhakijoille tulee järjestää vastaanottokeskuksessa opinto- ja työtoimintaa, johon heillä on velvoite osallistua. Myös asukaskokouksiin, joissa käsitellään vastaanottokeskuselämään liittyviä asioita, ovat velvoitteisia turvapaikanhakijoille. (Suoranta 2011, 31—32.) Velvoitetuista toiminnoista kieltäytyminen voi merkitä vastaanottorahan määrän vähenemistä. Vastaanottorahan määrä vaihtelee riippuen siitä, tarjotaanko vastaanottokeskuksessa aterioita, onko täysi-ikäinen, yksinhuoltaja tai yksin asuva. (Maahanmuuttovirasto 2016 7.) Vastaanottorahalla on tarkoitus kustantaa vaatteet, matkansa, lääkkeensä, ruokansa ja muut omat kulut itse. Turvapaikanhakija voi myös asua yksityismajoituksessa kustantaen asumiskulut itse, mutta tällöin vastaanottorahakin on pienempi kuin vastaanottokeskuksissa asuvilla. (Suoranta 2011, 28.)

4 VAPAAEHTOISTYÖ JA -TOIMINTA SEURAKUNNASSA

4.1 Vapaaehtoistyö ja -toiminta

Vapaaehtoistyö on yksilöiden omasta tahdostaan tekemää työtä, josta ei makseta palkkaa tai palkkioita. Vapaaehtoistoimintaan osallistuneiden yksilöiden toimintaa kutsutaan vapaaehtoistyöksi. Vapaaehtoistyön käsitteessä keskitytään yksilön tekemään työhön, jossa tarkastellaan yksilön tekemiä ratkaisuja osallistua vapaaehtoisen työn tekemiseen ja vaikuttaa itse vapaaehtoistyön sisältöön omilla toimintatavoillaan. (Koskiaho 2011, 16—17.)

Vapaaehtoistoiminta ymmärretään vapaaehtoistyötä organisoivien tahojen tuottamana vapaaehtoisuuteen perustuvaa toimintana (Koskiaho 2011, 16—17). Vapaaehtoistoiminta on toisten ihmisten, ympäristön ja yhteisöjen hyväksi tehtävää, organisoitua vapaaehtoistyötä. Vapaaehtoistoimintaa voi kuvata prosessiksi, johon halutaan osallistua omiin arvoihin pohjautuen sekä vapaaehtoisuuteen perustuen. Vapaaehtoistoiminnan ei ole tarkoitus korvata jo olemassa olevia julkisen sektorin palveluita, vaan täydentää ja tukea niitä. (Lehtinen 1997, 17—20.)

Vapaaehtoistoiminnan muodoista on ollut historian saatossa käytössä erilaisia käsitteitä, kuten hyväntekeväisyys ja talkootyö, mutta viime aikoina käyttöön ovat vakiintuneet käsitteet vapaaehtoistyö ja vapaaehtoisuus. Vapaaehtoistoiminnan käsitteeseen liittyy myös vertaistoiminta. Vertaistoiminta perustuu siihen, että vertaisina toimivilla on jokin toisiaan yhdistävä tekijä. Tällaisia tekijöitä voivat olla esimerkiksi samankaltaiset elämäkokemukset tai elämäntilanteet. (Nylund & Yeung 2005, 14—15.)

Vapaaehtoistoiminta liitetään usein kolmannen sektorin tuottamaksi toiminnaksi. Kolmas sektori määritellään epäviralliseksi järjestäytyneeksi kansalaistoiminnaksi. Kolmanteen sektoriin liitetään yhdistykset ja järjestöt, kirkot sekä erilaiset seurat ja avustamisorganisaatiot. Kolmannen sektorin toiminta pohjautuu avustus- ja tukitoimintaan, jolla ei tavoitella taloudellista hyötyä ja liikevoittoa eikä toiminta ole riippuvainen valtiosta. (Rajaniemi 2010.)

4.2 Vapaaehtoistoiminta Suomessa

Suomessa järjestäytyneen vapaaehtoistoiminnan syntymisen juuret ovat lähtöisin jo 1800-luvulta. Vapaaehtoistoiminnan vahvistuminen alkoi siitä, kun kansalaisjärjestöt, kuten rouvasväenyhdistykset ja raittiusyhdistykset alkoivat tehdä yhteistyötä kuntien ja valtion kanssa. (Markkola 2005, 40—43.) Vapaaehtoistoiminta on saanut alkunsa aktiivisista kansalaisista, jotka haluavat toimia yhteisönsä ja ihmisten hyväksi. Vapaaehtoistoiminnan konkreettisia muotoja ja mahdollisuuksia on monenlaisia. (Harju 2005, 70—78.) Vapaaehtoistoiminta on saanut uuden merkityksen viime vuosikymmenten aikana, kun tietoisuus yhteiskunnan taloudellisesta heikkoudesta on lisääntynyt (Sorri 2005, 126).

Tilastokeskuksen teettämän ajankäyttötutkimuksen (2009) mukaan viimeisen 10 vuoden aikana ei ole vapaaehtoisten määrässä ollut merkittävää muutosta. Tutkimukseen vastanneista liki 40 prosenttia oli tehnyt vapaaehtoistyötä viimeisen vuoden aikana ja viimeisten neljän viikon aikana vapaaehtoistyötä oli tehnyt 29 prosenttia. Tutkimuksen mukaan vapaaehtoistyötä tekivät lähes yhtä paljon miehet ja naiset ja suurin vapaaehtoistyötä tekevä ikäluokka sijoittui 45—64 ikävuosiin.

Järjestöbarometrin (2016) mukaan Suomessa on noin 10000 sosiaali- ja terveysyhdistystä, joista suurin osa on paikallisyhdistyksiä. Järjestöjen toimivuuden perusta on pitkälti vapaaehtoistoiminta. Pelkästään sosiaali- ja terveysyhdistyksillä on kirjoilla noin 500 000 vapaaehtoista. (Suomen sosiaali ja terveys ry 2012.) Taloustutkimus Oy:n (2015) mukaan lähes kolmannes suomalaisista eli reilut 1,3 miljoonaa suomalaista oli tehnyt vapaaehtoistyötä viimeisten neljän viikon aikana. Kirkon vapaaehtoistoiminnassa on noin 200 000 ihmistä yhteensä, joista yli 20000 diakoniatyön kentällä (Suomen evankelisluterilainen kirkko i.a.).

Suomen kolme suurinta vapaaehtoistoiminnan muotoa, joissa vapaaehtoiset ovat olleet mukana, ovat olleet auttaminen, talkootyö sekä neuvonta. Vuonna 2018 viisi suosituinta toimialaa ovat olleet lapset ja nuoriso, liikunta ja urheilu, seniorit

ja ikäihmiset, maanpuolustus sekä sosiaali- ja terveysala. Vuonna 2015 suosituimpia toimialoja olivat kulttuuri ja taide, lapset ja nuoriso, sosiaali- ja terveysala sekä poliittinen toiminta. (Rahkonen 2018.)

4.3 Vapaaehtoisten tukeminen ja motivointi

Vapaaehtoisten tukeminen vapaaehtoistyössään on avainasemassa vapaaehtoisten jaksamiseen, sitoutumiseen ja toiminnan kehittymiseen (Syrjänen 2010, 121). Motivaatio ja motivointi ovat yhteydessä vapaaehtoisten jaksamiseen ja sitoutumiseen. Vapaaehtoisena toimiessa motivaation väheneminen voi johtaa siihen, että vapaaehtoistyö koetaan pakonomaisena suorittamisena ja velvollisuutena tehdä, jolloin se ei ole enää sanansa mukaista vapaaehtoistyötä. Motivaatio voi vaihdella vapaaehtoistyössä toimiessa riippuen eri tekijöistä. Vapaaehtoistyön tavoitteettomuus, ilottomuus ja kuormittavuus voivat vähentää motivaatiota ja uuvuttaa vapaaehtoisia. (Sauri 2010, 114—115.)

Vapaaehtoisella on oikeus saada valita suoritettava tehtävä ja siihen sitoutumisen kesto sekä halutessaan keskeyttää vapaaehtoisena toimiminen väliaikaisesti tai lopullisesti. Vapaaehtoisen oikeuksiin kuuluu saada myös muun muassa tukea, ohjausta ja perehdytystä. (Makkonen & Möttönen 2014, 10.) Vapaaehtoiset toimivat pitkälti omien motiiviansa pohjalta, mutta heidän motivaatiotaan voidaan vahvistaa ja ylläpitää rekrytoijan taholta usealla tapaa. Vapaaehtoisten mahdollisuus esimerkiksi työnohjaukseen voi olla yksi tapa vahvistaa vapaaehtoisten motivaatiota ja jaksamista. Työnohjauksessa vapaaehtoiset pääsevät kertomaan omista kokemuksistaan ja vertailemaan niitä, saavat laajempaa kokonaiskuvaa vapaaehtoistyöstä, joka voi auttaa ratkaisemaan vaikeuksiakin aiheuttaneita tilanteita sekä saamaan vertaistukea toisistaan, joka voi kasvattaa yhteenkuuluvuuden tunnetta. (Syrjänen 2010, 121—123.)

Työnohjauksessa huomioidaan vapaaehtoisten voimavarat vapaaehtoisena toimimiseen kannustaen huolehtimaan omasta jaksamisestaan. Työnohjaus mahdollistaa omien kokemusten, arvojen, ajatusten sekä asenteiden peilaamisen sekä mahdollisuuden löytää uusia motivaation aineksia. Työnohjauksen sisällöt

voidaan määritellä yhdessä jonkin tavoitteen mukaan. Tällaisia tavoitteita voivat olla esimerkiksi motivaation ja jaksamisen lisääminen, uusien työmenetelmien oppiminen tai yhteenkuuluvuuden tunteen lisääminen. Työnohjauksen onnistumisessa tärkeintä on luottamuksen ja avoimuuden ilmapiiri sekä työnohjauksen eteneminen niin, että jokainen osallistuja huomioidaan keskustelussa. (Syrjänen 2010, 123—127.)

Kirkon vapaaehtoisten rekrytoimisessa, perehdytyksessä, tukemisessa sekä organisoinnissa ja niiden onnistumisessa vastuu on seurakunnan työntekijöillä. Korpijärvi, Lipasti-Raulus ja Tuori (2014, 3—15) ovat julkaisseet hankkeena vapaaehtoistoiminnan käsikirjan seurakunnan työntekijöille. Käsikirjassa on tuotu jäsennetysti esiin käytänteitä seurakunnan työntekijöille eri vaiheista vapaaehtoistoiminnan aloittamisesta sen lopettamiseen saakka. Harju ym. (2011, 83—92) ovat myös teoksessaan kuvanneet vapaaehtoistoiminnan koordinointiin huomiota otettavia osa-alueita, joita voi hyödyntää vapaaehtoisten rekrytoimisessa, kouluttamisessa ja perehdyttämisessä sekä ohjauksessa ja tukemisessa. Käsikirjassa sekä teoksessa korostuvat työntekijän merkitys vapaaehtoisina toimiville erityisesti tehtävään perehdytyksessä, tukemisessa ja motivoinnissa; työntekijöitä neuvotaankin varaamaan riittävästi aikaa vapaaehtoisten tukemiselle ja heidän motivoimiselle huolehtimalla puitteista ja olemalla aidosti kiinnostunut.

4.4 Vantaa-mallin synty

Vantaalla syntyi lokakuussa 2015 nopeasti, mutta hiljalleen muotoutuen Vantaa-malli, jonka päätoimijoita ovat Vantaan seurakunnat, Vantaan kaupunki sekä Suomen punainen risti. Vantaa-mallin toimijoina ovat myös useat vantaalaiset järjestö- ja yritystoimijat sekä yksityishenkilöt vapaaehtoistoimijoina. Vantaa-malli on syntynyt Vantaan kaupungin turvapaikanhakijatyöryhmän esityksenä, johon on kutsuttu mukaan muita toimijoita tarkoituksenaan tukea Vantaalla asuvia turvapaikanhakijoita mahdollisimman jäsennetysti ja koordinoitusti. Vantaa-malli on tehnyt yhteistyötä kaikkien paikallisten vastaanottokeskusten kanssa. (Katri Korolainen, henkilökohtainen tiedonanto 7.9.2016.)

Vantaa-malli on moniammatillisen sektorikentän organisoimaa ja suunnittelemaa toimintaa, Vantaa-malli järjestää vapaaehtoistoiminnasta kiinnostuneille vapaaehtoiskoulutuksia sekä vapaaehtoistoimintaan ryhtyneille tukipalveluja toiminnan tueksi kuten työnohjausta. Vantaa-malli on vastaanottokeskuksissa tapahtuvan vapaaehtoistoiminnan lisäksi järjestänyt yksittäisten vapaaehtoisten avulla vaate- ja tavarakeräyksiä vastaanottokeskusten asukkaille. Lisäksi turvapaikanhakijoille on järjestetty tuki- ja neuvontapalvelua, joka olisi helposti saatavilla. Vantaa-mallin vapaaehtoiset ovat sekä Suomen punaisen ristin että Vantaan seurakuntien vapaaehtoisia. (Katri Korolainen, henkilökohtainen tiedonanto 7.9.2016.)

Tammikuussa 2016 Vantaa-mallin turvapaikanhakijoiden hyväksi tehdyssä vapaaehtoistoiminnassa oli mukana noin 250 henkilöä, jotka olivat ilmoittautuneet joko www.vapaaehtoistyö.fi/vantaa kautta tai Suomen punaisen ristin paikallisosaston kautta. Osa vapaaehtoisista ovat jo aikaisempia seurakunnan ja Suomen punaisen ristin vapaaehtoisina toimineita. Vuoden 2016 syyskuussa ilmoittautuneita vapaaehtoisia oli jo 360. Vantaa-mallin vapaaehtoistoimintaa mainostettiin ja markkinoitiin useiden Vantaan paikallislehtien toimesta ja Vantaan kaupunki, Suomen punainen risti ja Vantaan seurakunnat omia kanaviaan hyödyntäen. Näkyvyyttä Vantaa-mallin vapaaehtoistoiminta on saanut useiden järjestöjen kautta sekä vantaalainen media on tehnyt artikkeleita aiheesta, jolla on voinut olla osuutta vapaaehtoisten ilmoittautumisen määrään. Vapaaehtoisten alkukoulutus on järjestetty yhteistyössä Vantaan seurakuntien ja Suomen punaisen ristin kanssa. (Katri Korolainen, henkilökohtainen tiedonanto 7.9.2016.)

4.5 Vantaan seurakunnat

Vantaan seurakuntiin kuuluvat Hakunilan, Hämeenkyllän, Korson, Rekolan, Tikkurilan sekä Vantaankosken seurakunnat alueellisina toimijoina. Vantaan seurakuntiin kuuluu myös ruotsinkielinen Vanda svenska, joka on koko Vantaan kaupungin alueen seurakunta. Vantaalla asuu lähes 220 000 asukasta. Vuoden 2016 lopulla vantaalaisista asukkaista Vantaan seurakuntien jäseniä oli noin 60 prosenttia. Tämä käsitti yhteensä 129366 asukasta. (Vantaan seurakunnat i.a. 2; Vantaan kaupunki i.a.)

Vantaan seurakuntien strategiaa 2020 ohjaavat arvot, jotka ovat usko, toivo, rakkaus sekä oikeudenmukaisuus, luovuus, avoimuus ja palveluhaluisuus. Seurakuntalaisia kutsutaan osallisuuteen, mielekkäiden tehtävien ja toimintamahdollisuuksien muodossa. Työntekijöiden työnkuvassa korostuisi kasvavissa määrin seurakuntalaisten osaamisen hyödyntäminen sekä seurakuntalaisten itsenäisen toiminnan mahdollistaminen, seurakuntalaisia tukien osallistumisessa ja vapaaehtoistyössä koordinoinnilla ja varustamisella muun muassa koulutusten muodossa. (Yhteinen seurakuntaneuvosto 2016, 7—11.)

Vantaan seurakuntien vapaaehtoistyön kenttä on laaja. Vantaan seurakunnat järjestävät muun muassa maksuttomia vapaaehtoistoiminnan koulutuksia, joissa on mahdollisuus saada yleistä tietoa eri toimintamahdollisuuksista vapaaehtoistoiminnan kentällä. Koulutuksessa yhdistyvät niin seurakunnan kuin Vantaan kaupungin ja paikallisten järjestöjen vapaaehtoistoiminnan mahdollisuudet. Vapaaehtoistoiminnan koordinaattoriin voi olla myös yhteydessä suoraan, jotta löytyisi itselle sopivin vapaaehtoistoiminnan muoto. (Vantaan seurakunnat i.a.)

5 MAAHANMUUTTAJIEN KOHTAAMINEN

5.1 Interkulttuurinen kompetenssi kohtaamisessa

Maahanmuuttaja käsitteenä on laaja, joka pitää sisällään muun muassa turvapaikanhakijat, pakolaiset, työvoimasiirtolaiset sekä ulkomailta adoptoidut (Söderling 2013, 17). Maahanmuuttajien kohtaamiseen liittyy vahvasti monikulttuurinen osaaminen; kulttuuritietoisuus eli interkulttuurinen kompetenssi. Interkulttuurisen kompetenssin kokonaisuus muodostuu kolmesta kompetenssista: sisällöllinen kompetenssi, prosessikompetenssi sekä diskurssikompetenssi.

Sisällöllinen kompetenssi (kulttuurien tuntemus ja tunnistaminen)	Prosessikompetenssi (tilansidonnainen kulttuuriosaaminen)	Diskurssikompetenssi (tietoisuus ja tulkintakyky)
Perinteet, tavat, arvot, tabut, historia, kielenkäyttötavat, toimintamallit sekä sukupuoliroolit	Tunneäly, kyky asettua toisen kulttuurin edustajan asemaan	Yhteiskunnassa vallitsevat luokittelut, yleistyksset, normit

KUVIO 1. Interkulttuurisen kompetenssin kokonaisuus (Koppinen & Pollari 2011, 151).

Kulttuuritietoisuus pitää sisällään ennen kaikkea omien kulttuuristen lähtökohtien, historian ja itsensä tunnistamisen sekä tiedostamisen. Ymmärtäessään omia kulttuurillisia tekijöitään, on mahdollista syvemmin ymmärtää muista kulttuuriympäristöistä olevia ja luoda edellytykset aitoon, kulttuurisensitiiviseen kohtaamiseen, jossa on huomioitu erilaisuuden ymmärtävällä ja arvostavalla työllä. (Puukari & Korhonen 2013, 36.)

5.2 Tavoitteena kotouttaminen

Kotoutumisprosessi on pitkä ja moniulotteinen prosessi. Onnistunut kotoutuminen mielletään usein integroitumiseksi, jolloin maahanmuuttaja on löytänyt tasapainon oman ja uuden kulttuurin välillä. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että maahanmuuttaja säilyttää aikaisemman kulttuuri-identiteettinsä, vaikka samanaikaisesti tutustuu ja liittyy uuteen vallitsevaan kulttuuriin. (Schubert 2013, 63—66.)

Turvapaikanhakijat eivät ole oikeutettuja viralliseen kotoutumissuunnitelmaan ja sitä kautta muun muassa kotoutumiskoulutukseen ennen kuin ovat saaneet myönteisen turvapaikkapäätöksen, oleskeluluvan tai ovat rekisteröineet oleskeluoikeutensa (Helsingin kaupunki 2018).

Turvapaikkatyöllä pyritään aloittamaan turvapaikanhakijoiden integroituminen eli kotouttaminen sekä sopeuttaminen suomalaiseen yhteiskuntaan ja kulttuuriin jo ennen turvapaikkapäätöksen saamista. Tavoitteena on aloittaa turvapaikanhakijoiden tukeminen itsenäiseen elämään ja riippumattomuuteen, joiden saavuttamiseksi tarvitaan kotoutumispalveluita. Tavoitteisiin pyrkimisen kannalta olennaisimpia osa-alueita ovat suomen kielen, kulttuurin ja lainsäädännön opetus, sosiaalisten kontaktien ja verkostojen luominen sekä ohjaus ja neuvonta. (Puukari & Korhonen 2013, 32—36; Koppinen & Pollari 2011, 19—21.)

6 AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET

Hanna Niemi ja Ulla Siirto ovat julkaisseet tutkimushankkeen (2017) Hätämajoituksesta Aleppon kelloihin: Evankelis-luterilaisten seurakuntien turvapaikkatyö Suomessa. Tutkimushanke on toteutettu Kirkon tutkimuskeskuksen ja Diakonia-ammattikorkeakoulujen kanssa yhteistyössä. Tutkimushankkeessa oli osallisena eri puolilta Suomea olevista Diakonia-ammattikorkeakouluista lähes 50 opiskelijaa. Tutkimushankkeen tavoitteena oli selvittää laajemmassa mittakaavassa, miten Suomen evankelis-luterilaiset seurakunnat reagoivat turvapaikanhakijamäärän kasvuun. Tutkimuksessa selvitettiin millaisia käytänteitä ja toimintatapoja seurakunnilla on turvapaikanhakijoiden parissa työskentelyssä.

Tutkimuksessa hyödynnettiin sekä kvalitatiivista että kvantitatiivista aineistoa. Kvalitatiivinen aineisto käsitti yhteensä 124 haastateltavaa, joista 100 oli seurakuntien työntekijöitä ja 24 vapaaehtoistyöntekijöitä. Haastatteluaineistoa koostui 54 eri seurakunnasta ympäri Suomea. Kvantitatiivinen aineisto kerättiin webropol-linkin avulla kyselynä seurakunnilta, joissa tehtiin turvapaikkatyötä vähimmäiskriteerein. Kyselyyn vastasi yhteensä 96 henkilöä, joista lähes puolet olivat diakoniatyöntekijöitä. Haastattelut ja kysely toteutettiin vuonna 2016 Diakonia-ammattikorkeakoulu opiskelijoiden sekä Hanna Niemen ja Ulla Siirron toimesta.

Aineiston pohjalta kertyi laajasti tietoa seurakuntien turvapaikkatyöstä; turvapaikanhakijamäärään reagoimisesta, hätämajoituksesta, seurakuntien yhteistyökumppaneista, vapaaehtoistyöstä, lähestymistavoista, hengellisen toiminnan järjestämisestä turvapaikanhakijoille, ulkopuolisten suhtautumisesta seurakuntien toteuttamaan turvapaikkatyöhön sekä pohdintaa seurakuntien tulevaisuudesta.

Seurakuntien turvapaikkatyössä merkittävää olivat aktiiviset seurakuntalaiset, jotka osallistuivat vapaaehtoistoimintaan. Vapaaehtoisten monipuoliset tieto- tai taidot ja niiden hyödyntäminen turvapaikkatyöhön koettiin hyväksi toiminnan organisoimisessa sekä käytännössä esikotouttavana työnä. Seurakuntien turvapaikanhakijamäärään reagoiminen tapahtui nopeasti, jolloin myös vapaaehtoisten organisointi, tukeminen ja perehdytys tapahtuivat usein samanaikaisesti, kun työ

turvapaikanhakijoiden parissa oli jo aloitettu. Työ oli toisinaan uuvuttavaa, jolloin myös osa vapaaehtoisista jäi pois toiminnasta. Vapaaehtoisia motivoivia tekijöitä olivat saamisen ja antamisen tasapaino sekä saamisen siunaus. Turvapaikanhakijoista koettiin tulleen vapaaehtoisille ystäviä tai jopa lähes sukulaisia.

Sonja Sahlman (Opinnäytetyö) 2017: Seurakunnan toiminta turvapaikanhakijoiden parissa Nurmijärven vastaanottokeskuksessa – Työskentelyn ja yhteistyön kehittäminen on toteutettu kehittämistyönä, kvalitatiivisia menetelmiä hyödyntäen. Opinnäyte työ oli myös osa edellä mainittua Hanna Niemen ja Ulla Siirron tutkimushanketta. Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, miten Nurmijärven seurakunnan turvapaikkatyö Nurmijärven vastaanottokeskuksessa alkoi, mitä toiminta piti sisällään, mitä haasteita ja onnistumisia esiintyi toiminnassa ja yhteistyössä. Aineistoa kerättiin teemahaastattelumenetelmällä yhteensä neljältä seurakunnan työntekijältä.

Tutkimustuloksissa korostui turvapaikkatyön aloitusvaiheessa ollut suunnitelmattomuus ja kaoottisuus. Työntekijät olisivat toivoneet vapaaehtoistyön koordinaattoria ja säännöllisiä palaveriteita. Kehittämisen näkökulmasta esiin nousi tarve koordinoinnista, viestinnästä sekä yhteistyöstä. Tutkimustuloksissa esiintyi tiedonkulkuun liittyviä ongelmia, kun oli tarkoitus tiedottaa turvapaikanhakijoita jostakin toiminnasta tai sen sisällöstä. Kehittämiskohteiksi muodostuneiden teemojen pohjalta muodostettiin kaksi vapaaehtoistyön mallia vastaanottokeskukseen. Vapaaehtoistyön onnistumiselle ja toimivan yhteistyön saavuttamiseksi koettiin säännölliset palaverit, koulutus, työnohjaus, tukeminen sekä kiitokset.

Jatta-Lotta Pirhonen sekä Maria Kinnunen (Pro gradu -työ) 2016: Vapaaehtoistyö vastaanottokeskuksessa — kasvatustieteiden opiskelijoiden motiiveja turvapaikanhakijoiden parissa toimimiseen on luonteeltaan laadullinen tutkimus. Tutkimus sai alkunsa siitä, kun Pohjois-Pohjanmaan alueella olevassa vastaanottokeskuksessa olivat Oulun yliopiston kasvatustieteiden opiskelijat järjestäneet vapaaehtoistyöhankkeen. Vapaaehtoistyöhankkeen taustamotiivit olivat turvapaikanhakijoiden alustava kotouttaminen sekä opiskelijoiden oman kulttuurikompetenssin kehittäminen. Tutkimuksella pyrittiin löytämään monipuolisia vastauksia

vapaaehtoisten yksilöllisiin motiiveihin osallistua vastaanottokeskuksissa tapahtuvaan vapaaehtoistoimintaan mukaan.

Aineisto koostui opiskelijoiden 17 motivaatiokirjeestä, jossa he perustelivat omia motiivejaan hakeutua vastaanottokeskuksissa tehtävään vapaaehtoistoimintaan. Aineistonanalyysivaiheessa nousi 8 eri motivaatiokategoriaa, joka osoitti vapaaehtoisiksi ryhtyneiden opiskelijoiden motiivien moninaisuuden. Kategorioita olivat auttamishalukkuus, yhdenvertaisuuden edistäminen, vapaaehtoistyön merkityksellisyys, pelkojen ja ennakkoluulojen kohtaaminen, kotoutumisprosessin edistäminen, itsensä kehittäminen kohti interkulttuurisia kompetensseja, kokemus omasta soveltuvuudesta vapaaehtoistyöhön sekä reagointi kielteiseen kuvaan turvapaikanhakijoita kohtaan, jota media ja ajankohtainen keskustelu olivat luoneet.

Kirsi Leskinen (Maisterintutkielma) 2016: Vapaaehtoiset suomen kielen oppimista tukemassa on toteutettu laadullisena tutkimuksena kohteena Monikulttuurikeskus Glorian maahanmuuttajille suunnattu suomenkielenryhmä. Tutkielman tavoitteena oli ymmärtää Monikulttuurikeskuksen kieliryhmän sisältöä sekä vapaaehtoisten roolia ja käsityksiä toiminnasta ja kielenoppimisesta. Tutkimustietoa on kerätty ryhmäkeskusteluina kahdeksalta vapaaehtoiselta neljän hengen ryhmissä sekä yksilöhaastatteluina neljää eri vapaaehtoista.

Keskeiset tutkimustulokset liittyivät kieliryhmätoiminnan tavoitteisiin, vapaaehtoistyön merkitykseen, kielioppiin ja opetusmateriaaleihin sekä vapaaehtoistyön luonteeseen. Vapaaehtoisten kokemukset toiminnan tavoitteellisuudesta olivat vaihtelevia. Osa haastateltavista kertoi haasteeksi etukäteen suunnitellussa toiminnassa kohderyhmän vaihtuvuus sekä eritasoisuus luku- ja kirjoitustaidoissa. Vapaaehtoistyö koettiin merkitykselliseksi, kun vapaaehtoiselle tuli kokemus olevansa tarpeellinen. Vapaaehtoisen kokemus tarpeellisuudesta yleensä nousi maahanmuuttajien kiitoksista käsin. Vapaaehtoiset olivat myös itse saaneet kieliryhmistä tieto-taitoja muun muassa kieli- ja kulttuuriasioihin ja niiden soveltamiseen ryhmissä. Vapaaehtoiset toivat esiin myös opetusmateriaalien tärkeyden, kuten mahdollisuuden oppikirjojen hyödyntämiseen opetusvälineinä kieliryh-

missä. Vapaaehtoistyön luonteesta käsitykset vaihtelivat sen perusteella, koettiinko vapaaehtoistoiminnan olevan täydentävää ja tukevaa suomenkielen opettamista vai korvaavaa ”koulumaista” opiskelua.

Päivi Kähkönen (Pro gradu-työ) 2016: Järjestöllisen vapaaehtoistyön vetovoimaisuus on laadullinen tutkimus järjestökenttien vapaaehtoistyön vetovoimaisuudesta ja sen merkityksestä. Tutkimusaineistoa on kerätty järjestöjen strategiakyseleyiden sekä lehtiartikkelien pohjalta. Koko kyselyyn vastaajia oli 273 kappaletta. Tutkimustuloksissa keskeiset teemat olivat vapaaehtoistyöllä tuotettu hyvinvointi, järjestöjen tulevaisuudenkuva, vaikutusmahdollisuudet sekä viestintä. Vetovoimaisuusuuteen vaikuttavia tekijöitä olivat muun muassa järjestöjen toiminnan hyödyllisyys, julkikuva sekä viestinnän merkitys eri kanavia hyödyntäen erityisesti uusien vapaaehtoisten rekrytoinnissa, mutta myös olemassa olevien vapaaehtoisten sitouttamisessa.

Vapaaehtoistoiminnan vetovoimatekijöinä koettiin selkeimmin hyvinvoinnin tuottaminen ja toisten auttaminen. Julkisuudessa esiin tullut tieto kohderyhmien epäkohdista, puutteellisesta hyvinvoinnin takaamisesta tai kriiseistä olivat vapaaehtoisia aktivoivia tekijöitä, joissa tilanteisiin haluttiin vaikuttaa omalla työpanoksella. Järjestökenttä nähtiin täydentävänä palvelukenttänä, osana laajempaa kokonaisuutta. Hyvinvointiteema nousi esiin myös vapaaehtoisten kokemuksina. Yhdessä tekeminen koettiin hyvinvoinnin tuottajana: sosiaalinen kanssakäyminen sekä aktiivisuus miellettiin edistävän ihmisten hyvinvointia.

7 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

7.1 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää Vantaa-mallin kautta toimivien vapaaehtoisten sekä seurakunnan työntekijän kokemuksia turvapaikanhakijoiden parissa tehtävästä työstä. Vapaaehtoisten sekä seurakunnan työntekijän kokemuksia oli tarkoitus selvittää haastattelemalla erilaisten teemojen kautta, eri näkökulmista käsin, joiden avulla saisi monipuolisen käsityksen toiminnasta ja sen sisällöistä. Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa sellaista tietoa, jota voisi hyödyntää Vantaa-mallin vapaaehtoistoiminnan ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi.

Opinnäytetyössä käsiteltäviksi tutkimuskysymyksiksi muotoutuivat:

1. Millainen kokemus teillä on vapaaehtoisuudesta?
2. Millaisia kokemuksia teille on syntynyt turvapaikanhakijoiden parissa työskentelystä?
3. Mitkä asiat ovat motivoineet ja auttaneet vapaaehtoistyössä toimimiseen?

Opinnäytettä ohjaavat tutkimuskysymykset mahdollistivat sellaisen tutkimustiedon käsittelyn, josta muodostuisi monipuolinen kuva turvapaikanhakijatyön sisällöstä haastateltavien kokemuksista käsin.

7.2 Tutkimusmenetelmien ja -prosessin kuvaus

Vantaa-mallin vapaaehtoistoiminta on nopeasti lähtenyt käyntiin syksyllä 2015, tavoitteenaan auttaa Vantaan vastaanottokeskuksiin muuttaneita turvapaikanhakijoita. Vantaa-mallin vapaaehtoistoiminta on muotoutunut pikkuhiljaa matkan varrella ja saanut uusia ulottuvuuksia, joka synnytti kiinnostuksen lähteä tutki-
maan Vantaa-mallin muotoutumista. Opinnäytetyön kautta tuotetun tutkimustiedon tarve syntyi ideana yhdessä Vantaa-mallin vapaaehtoistyön koordinaattorin

Korolaisen kanssa ollessani työharjoittelussa Vantaan seurakuntayhtymällä keväällä 2016.

Tutkimustietoa kerättiin teemahaastattelurunkojen avulla, jotka olivat Hanna Niemien ja Ulla Siirron Seurakunnat turvapaikkatoimijoina -hanketta varten. (LIITE1; LIITE2.) Teemahaastattelurungoista nousi esiin vielä tarkemmat teemat haastatteluiden myötä. Seurakunnan työntekijän haastattelusta hyödynnettiin vain selaista tietoa, joka liittyi vapaaehtoistoimintaan.

Opinnäytetyö on toteutettu laadullisena tutkimusmenetelmänä. Laadullinen tutkimus eli kvalitatiivinen tutkimus tutkimusmenetelmänä tähtää tutkittavan ilmiön syvempään ymmärrykseen ja käsitykseen, tutkittavien henkilöiden yksilöllisistä ajatuksista, tunteista, näkökulmista ja kokemuksista käsin (Sarajärvi & Tuomi 2009, 34—35). Laadullisessa tutkimuksessa teoreettinen viitekehys on välttämätön tutkimuskokonaisuuden hahmottamiseksi. Teoreettisessa viitekehyksessä pohjustetaan tutkimusta siihen liittyvillä keskeisillä käsitteillä sekä aiemmin tutkitulla tiedolla. (Sarajärvi & Tuomi 2013, 18.)

Tutkimus perustuu fenomenologis-hermeneuttiseen metodiin, jonka keskiössä ovat yksilön merkitykset, niihin pohjautuvat kokemukset sekä yhteisön vaikutukset. Fenomenologiassa korostuu erityisesti yksilön näkökulma, merkitykset ja kokemukset, sisältäen kuitenkin yhteiskunnalliset ja yhteisölliset merkitykset. Yhteisön jäsenenä yksilöllä voi olla samankaltaisia elementtejä merkityksistä ja kokemuksista. Hermeneutiikka, jolla tulkitaan ja ymmärretään yksilöiden merkityksiä ja kokemuksia - ei ole tarkoitus synnyttää yleistettävää tietoa yksilöiden kokemuksista käsin, vaan tarkoituksena on ymmärtää yksilöiden sen hetkistä, henkilökohtaista merkityksimaailmaa. (Laine 2015, 29—34.) Turvapaikkatyöllä pyritään aloittamaan turvapaikanhakijoiden integroituminen eli kotouttaminen sekä sopeuttaminen suomalaiseen yhteiskuntaan ja kulttuuriin jo ennen turvapaikkapäätöksen saamista. Tavoitteisiin pyrkimisen kannalta olennaisimpia osa-alueita ovat suomen kielen, kulttuurin ja lainsäädännön opetus, sosiaaliset kontaktit ja verkostot sekä ohjaus ja neuvonta. (Puukari & Korhonen 2013, 32—36; Koppinen & Pollari 2011, 19—21.)

Havainnointivaiheeseen vuoden 2016 aikana kuuluivat Vantaa-mallin vapaaehtoistoiminnan eri ulottuvuuksiin aktiivinen osallistuminen, jotta tilanteet pysyisivät myös vapaaehtoisille mahdollisimman luonnollisina. Havainnointikeinona oli aktiivinen osallistuminen vapaaehtoisten alkukoulutukseen, vastaanottokeskuksessa vapaaehtoisten järjestämiin ryhmiin, vapaaehtoisten kehittämisiltoihin sekä jatkokoulutuksiin, jotka yhteisesti mahdollistivat monipuolisen havainnoinnin.

TAULUKKO 1. Havainnointivaiheen ulottuvuudet

Vapaaehtoisten alkukoulutus	Ryhmiin osallistuminen	Vapaaehtoistyön kehittämisillat	Vapaaehtoisten jatkokoulutus
-----------------------------	------------------------	---------------------------------	------------------------------

Havaintojen yhteydessä alkoi suunnittelu tutkimuksen sisällöistä ja tutkimustavoista. Ollessani aktiivisena osallistujana vapaaehtoistoiminnassa, havainnointimintaa tietoisesti tutkijan roolista käsin.. Omat havainnoinnit mahdollistivat käytännön vertailun vapaaehtoistoiminnan päätoimijoiden käsitysten ja vapaaehtoisina toimivien käsityksistä. Havainnointi ei ollut alusta lähtien suunnitelmallista, koska ajatus tutkimuksesta syntyi vasta havainnointien pohjalta. (Villka 2016, 44—49.) Havainnoinnit ja keskustelut vapaaehtoisten sekä Vantaa-mallin yhden päätoimijan kanssa synnyttivät idean lähteä tutkimaan turvapaikanhakijoiden parissa tehtävää työtä. Havainnointien hyödyntäminen tutkimuksessa oli perusteltua, koska tutkittava ilmiö Vantaa-mallin vapaaehtoistoiminta on järjestäytyneenä toimintana uusi ja aihepiirinä itselleni uusi. Havaintojen pohjalta tehdyt ratkaisut muun muassa tutkimuksen tutkimuskysymyksiin ja tarkoituksiin kytkeytyivät vahvasti siihen, että millaista tutkimustietoa oli tarkoitus tuottaa. (Sarajärvi & Tuomi 2013, 81.)

7.3 Aineiston keruu ja analyysi

Tutkimukseen suoritettavat aineistonkeruut koostuivat Vantaa-mallin yhden päätoimijan henkilökohtaisesta tiedonannosta sekä vapaaehtoisille ja seurakunnan

työntekijälle erikseen suoritetuista teemahaastatteluista syksyllä 2016. Aineistonkeruun pääosassa ovat vapaaehtoisilta ja seurakunnan työntekijältä teemahaastattelusta ilmi tulleet kokemukset ja ajatukset, joiden mahdollinen vertailu olivat tutkimuksen päätavoitteena.

Tutkimuksen pääosassa oli haastatteluista saadut aineistot tutkimuskysymysten mukaisesti. Vapaaehtoisina toimivien aineistonkeruumenetelmänä hyödynsin teemahaastattelua eli puolistrukturoitua haastattelua parihaastatteluna. Seurakunnan työntekijää haastattelin myös teemahaastatteluna, mutta erikseen ja yksin. Teemahaastattelut mahdollistivat avoimemman ja monipuolisemman keskustelun tutkittavien henkilöiden kokemuksista ja merkityksistä kuitenkin pysyttyä tutkimuksen tarkoituksiin ja tavoitteisiin. Haastattelu on joustava aineistonkeruumenetelmä, jossa vielä haastattelutilanteessa on mahdollisuus toistaa ja tarkentaa kysymyksiä. Vapaaehtoisia haastattelin teemahaastatteluna yhdessä, jotta heidän välinen vuorovaikutus myös mahdollistaisi merkitysten ja kokemusten jakamisen samoista teemoista, joista ei kysymyksiä valmiissa teemahaastattelurungoissa ollut erikseen laadittu. (Sarajärvi & Tuomi 2009, 75.)

Hyödynsin Vantaan vastaanottokeskusten vapaaehtoiset-ryhmää Facebookissa kutsuessani vapaaehtoisia teemahaastatteluun. Kyseessä on suljettu ryhmä, johon ovat liittyneet Vantaa-mallin vapaaehtoistoimintaan ilmoittautuneet yksityisen kutsun kautta. Tein ryhmään ilmoituksen, jossa kerroin opinnäytetyöstäni, sen tarkoituksista ja tavoitteista. Kerroin haastattelun olevan teemahaastattelu ja kerroin, mitä teemoja haastattelussa on aikomus käsitellä. Lisäsin vielä, millaista tietoa heistä tulen käsittelemään, ja että teemme kirjallisen sopimuksen haastattavien luvasta haastatella heitä – mutta lopullisessa tuotoksessa anonymiteetti säilytettäisiin. Kerroin, miten ja missä vaiheessa haastatteluaineiston hävitän asianmukaisella tavalla. Heillä oli noin viikko aikaa ilmoittautua etukäteen ennen haastattelupäivää, jotta osaisin laskelmoida haastattelunkeston. Tila haastatteluille oli varattu jo etukäteen kolmeksi tunniksi Vantaan seurakuntien tiloissa.

Teemahaastatteluun osallistui kaksi vapaaehtoista. Vapaaehtoiset toimivat eri vastaanottokeskuksissa Vantaalla ja toimivat eri vapaaehtoistyön ryhmissä. Seurakunnan työntekijää haastattelin ennalta sovittuna ajankohtana kahden kesken.

Haastattelut suoritettiin haastateltaville ennakkoon tutussa paikassa Vantaan seurakunnan tiloissa, joissa vapaaehtoisten alkukoulutuskin järjestettiin.

Analyysimenetelmänä käytin teoriaohjaavaa analyysimenetelmää. Teoriaohjaava analyysimenetelmä on kaksijakoinen: se on aineistolähtöinen, johon liittyy vahvasti teoriaohjaavuus. Tämä analyysimenetelmä mahdollisti tutkittavan ilmiön vapaamuotoisemman käsitteellistämisen. Teoriapohja toimi ohjaavasti aineistonanalyysivaiheessa, mutta ei ole suoraan sidoksissa aineistonanalyysiin. Teoriaohjaava analyysi mahdollistaa alkuvaiheessa aineistolähtöisen analyysin, jota voi loppuvaihteessa peilata aikaisempaan tutkimustietoon. (Sarajärvi & Tuomi 2013, 96—99.)

Haastatteluista saatua aineistoa lähdin purkamaan sisällönanalyysin kautta. Sisällönanalyysi metodina mahdollisti haastatteluista saatujen aineistojen yhdenmukaistamisen selkeämmin samojen teemojen alle (Sarajärvi & Tuomi 2009, 103—104). Tutkimuksen tarkoituksena oli säilyttää ja tuoda näkyviin yksittäisten vapaaehtoisten sekä seurakunnan työntekijän kokemukset, eikä tuottaa yleistettävää tietoa.

Haastatteluaineistoa lähdin ensimmäisenä purkamaan ääninauhoitteesta kirjalliseksi tekstiksi. Vapaaehtoisten haastattelu kesti 1 tunti 15 minuuttia, jonka litteroinnista tuli 23 liuskaa tekstiä. Vantaan seurakunnan työntekijän haastattelu kesti 20 minuuttia 30 sekuntia ja litteroitua tekstiä tuli 9 liuskaa. Kirjasin haastattelut kokonaisuudessaan, vaikka tiedostin siinä vaiheessa jo, ettei kaikki kirjattu tieto ole välttämättä olennaista tutkimuksen kannalta. Tämän jälkeen poistin kirjattusta aineistosta pois sellaiset aiheet, jotka eivät tutkimukseen liittyneet, eivätkä olleet olennaisia tutkimuksen kannalta.

Aineiston pelkistäminen eli redusointi menetelmänä tiivistää analysoitavaa tekstiä niin, että tutkimukselle epäolennainen materiaali jätetään pois ja aineistossa esiintyneet ilmaukset ovat tiivistetty yksittäisiksi ilmauksiksi. (Sarajärvi & Tuomi 2009, 109.) Haastatteluaineistot luettuani useampaan kertaan, aloitin aineiston pelkistämisen. Pelkistetystä aineistosta lähdin ryhmittelemään tietoa tutkimuskysymysten avulla omien yläluokkien alle. Yläluokkiin sisältyi sekä seurakunnan

työntekijän että vapaaehtoisten haastatteluista saatu materiaali. Yläluokiksi muodostuivat vapaaehtois-koulutuksen järjestäminen ja siihen osallistuminen, toimintaan osallistuminen sekä motivaatio ja toiminnassa jaksaminen, joita olen käyttänyt myös tutkimustuloksissa pääotsikoina. Litteroiduista aineistosta alleviivasin samalla värillä pelkistetyt ilmaukset yläluokkien mukaisesti. Ryhmittelin omat alaluokat työntekijän ja vapaaehtoisten ilmauksien välillä. Alaluokiksi muotoutuivat vapaaehtoisilta saadun aineiston perusteella: vapaaehtoiseksi ryhtyminen ja alkukoulutus, toiminnan järjestäminen turvapaikanhakijoille sekä motivaatio, oma jaksaminen ja siihen vaikuttavat tekijät. Työntekijältä saadun aineiston perusteella alaluokiksi muodostuivat vapaaehtoisten rekrytointi ja perehdytys, vapaaehtoisten järjestämä toiminta sekä vapaaehtoisten motivointi ja tukeminen.

TAULUKKO 2. Aineiston ylä- ja alaluokat

	Vapaaehtois- koulutuksen jär- jestäminen ja si- ihen osallis- tuminen	Toimintaan osal- listuminen	Motivaatio ja toiminnassa jaksaminen
Vapaaehtoiset	Vapaaehtoiseksi ryhtyminen ja alkukoulutus	Toiminnan jär- jestäminen tur- vapaikanhakijoille	Motivaatio, oma jaksaminen ja si- ihen vaikuttavat tekijät
Työntekijä	Vapaaehtoisten rekrytointi ja pere- hdytys	Vapaaehtoisten järjestämä toiminta	Vapaaehtoisten motivointi ja tu- keminen

Tutkimustulosvaiheessa teksti on pilkottu yläluokkien mukaisesti, jotta kokonaisuudessaan teksti säilyisi johdonmukaisena siinä näkyessä sekä seurakunnan työntekijän että vapaaehtoisten kokemukset samasta temasta.

8 KOKEMUKSIA VANTAA-MALLISTA

8.1 Vapaaehtoiskoulutuksen järjestäminen ja siihen osallistuminen

Vantaa-mallin vapaaehtoiseksi ryhtyneistä suurin osa oli ilmoittautunut nimenomaan turvapaikanhakijoiden hyväksi tehtävän työn vuoksi mukaan vapaaehtoistoimintaan. Vapaaehtoiseksi ryhtyneistä suurin osa oli työikäisiä naisia. Haastattelemani vapaaehtoistyöntekijät olivat löytäneet tiensä vapaaehtoistoimintaan turvapaikanhakijoiden pariin alun perin seurakunnan ilmoitusten tai ystävien ehdotusten kautta:

Suurin osa niistä vapaaehtoisista, jotka on tullut mukaan on sellaisia aktiivisia, huolestuneita vantaalaisia, jotka on viime syksynä herännyt siihen, että haluaisi tehdä jotain ja sitten sitä kautta he on löytänyt meidän koulutuksiin ja oikeastaan meidän koulutukset on koko ajan lähtenytkin siitä, että tehdään sitä mihin taitoja riittää siinä vapaaehtoisporukassa

Seurakunnan tarjoamat vapaaehtoiskoulutukset kestävät yleensä noin kuukauden, yksi kurssi viikoittain. Turvapaikanhakijoiden parissa tehtävään työhön vapaaehtoisille on järjestetty vain yhden illan koulutuksella, jossa käydään läpi perustietoja kuten työhön liittyvä sanasto sekä vapaaehtoisen rooli ja oikeudet vastaanottokeskuksessa. Koulutuksen yhteydessä vapaaehtoiset ovat jakaantuneet ryhmiin sen mukaisesti, millaista vapaaehtoistyötä he haluavat tehdä. Lyhyellä koulutuksessa on haluttu mahdollistaa vapaaehtoisten nopea pääsy itse käytännön toiminnan pariin.

Alkukoulutuksen lisäksi on tarjottu lisäkoulutusmahdollisuuksia, joita ovat olleet esimerkiksi erilaiset seminaarit ja luennot. Vapaaehtoisille on myös järjestetty kuukausittain kehittämisilloja, joihin ovat osallistuneet vapaaehtoisten lisäksi vastaanottokeskuksista yhteyshenkilö. Kehittämisilloilla on haluttu mahdollistaa vapaaehtoisten keskinäinen ja vastaanottokeskusten yhteyshenkilöiden välinen vapaa kommunikointi ja yhteistyö. Kehittämisilloissa on esimerkiksi jaettu toimivia menetelmiä suomen kielen opetukseen tai valmiita materiaaleja. Kehittämisillat ovat toimineet vastuuvapaaehtoisten järjestämänä seurakunnan tiloissa.

Molemmat haastattelemanani vapaaehtoiset olivat osallistuneet vapaaehtoisten alkukoulutukseen. Toinen haastateltava kertoi, ettei koulutuksessa ollut mitään uutta verrattuna seurakunnan muihin vapaaehtoisikoulutuksiin, kun oli jo aikaisempaakin kokemusta eri kansalaisuuden omaavien parissa työskentelystä. Toinen haastateltava kuvasi koulutusta ja käytännön kokemuksen merkitystä alla olevalla tavalla:

Itseasiassa koulutuksesta, missä mä oon käynyt – siitä mä oon saanut pääasioita, tärkeitä asioita, että miten täytyy käyttäytyä turvapaikanhakijoiden kanssa. Mutta kokemuksesta mun työstä tuli, eli sen aikaa kun mä oon ollut turvapaikanhakijoiden kanssa, siitä tulee niin kuin kokemusta. Et niin kuin mä oon just sanonut, että enemmän niin kuin toiminnasta tulee ja tekemisestä.

8.2 Toimintaan osallistuminen

Suurin vapaaehtoistoiminnan muoto vastaanottokeskuksissa turvapaikanhakijoille oli suomen kielen opetusryhmät. Toinen haastateltavista toimi käsityöryhmässä ja toinen suomen kielen opetuksessa.

Vantaa-mallin vapaaehtoiset olivat enimmäkseen yksittäisiä vapaaehtoisia. Vapaaehtoistoiminnan eri muodot, vastaanottokeskuksissa tai sen ulkopuolella tapahtuva toiminta, oli lähtöisin yksittäisten vapaaehtoisten taidoista/kokemuksesta käsin. Esimerkiksi suomen kielen ryhmät käynnistyivät, kun vapaaehtoiseksi saatiin suomen kielen opettajina toimivia henkilöitä. Haastattelemanani vapaaehtoiset kertovat myös heillä olleen vapaat kädet toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa.

Toimintaa järjestettiin turvapaikanhakijoille vastaanottokeskuksissa sekä niiden ulkopuolella. Vastaanottokeskuksissa tapahtuva toiminta oli käytännössä suomen kieli- tai harrastetoimintaryhmiä, joissa myös turvapaikanhakijoiden omaa ammatti-/koulutustaustaa hyödynnettiin. Suomalaisen kalenterin mukaisia juhlapäiviäkin järjestettiin vastaanottokeskuksissa vapaaehtoisten voimin. Vastaanottokeskusten ulkopuolelle sijoittuvana toimintana olivat esimerkiksi retket erilaisiin

paikkoihin ympäri Suomea, tapahtumat, ulkona tapahtuvaa harrastetoimintaa tai käytännön opetteluna esimerkiksi kaupassa käyntiä. Turvapaikanhakijoita on myös kutsuttu seurakuntien järjestämiin tapahtumiin ja ryhmiin, joita on myös mainostettu vastaanottokeskuksissa:

Heidät kutsuttiin Pyhän Laurin kirkkoon ja tarjottiin joulupuuroa ja kerrottiin suomalaisesta joulusta ja näin edes päin. Se oli tosi hieno. Heidä on kutsuttu sitten myös muihin; Myyrmäen kirkolle kansainvälisiin iltoihin, Vanda svenskan laskiasriehaan ja Länsimäen kirkolle, missä on tällainen vapaaehtoisten pyörittämä niin kuin miesten saunapiiri, niin kuin sinne ja mukaan erilaisiin ruokailuihin ja tekemään ruokaa ravintolapäivään ja pelaamaan fudista ja Herättäjuhlien talokoolaiseksi kokoamaan penkkejä ja tän tyyppistä. Et hirveen monipuolisesti myös seurakunnat niin kun ottanut mukaan.

Vapaaehtoiset muistelevat toiminnan alkuvaiheita ja myötä- ja vastoinkäymisistä. Käsityöryhmässä toiminut haastateltava kertoo, kuinka oli ensimmäisellä aloituskerralla ollut yksin, kun toinen pari ei päässytkään paikalle. Etukäteen luvattuja käsityömateriaaleja ei ollutkaan ja ryhmään osallistuneet lapsetkin olivat isompia kuin etukäteen oli odottanut. Tilanteesta selvittiin soveltamalla: käsitöiden sijaan pidettiin kielitunti. Ryhmänohjaukseen liittyvät haasteet jatkuivat, vaikka työpari pääsi paikalle:

olttiin kahdestaan ja sitten tuli äidit ja lapset yhtä aikaa – niin se rupesi tuntumaan jo enemmänkin työltä kuin vapaaehtoistoiminnalta, koska siinä ei voinut niin kuin, kaksi ihmistä ei oikein pärjännyt siinä hommassa, ei millään. Lapset on vilkkaita ja tuota niin, ja sitten pitäisi olla kuitenkin sellainen rauha, että näille aikuisille naisille jotakin kertoisi, mitä voisi tehdä ja näin niin, se ei niin kuin, se tuli hyvin stressaavaksi se tilanne

Suomen kielen opetusryhmässä vapaaehtoisia oli enemmän, vähintään kaksi opettajaa joka kerralla. Alkuhaasteista toiminnan järjestämisen suhteen päästiin kuitenkin eteenpäin:

sitten me saatiin sinne kaksi naista lisää niin, että meitä oli aina kolme kerrallaan, että yksi sai aina vapaan silloin tällöin – niin tuota sit se rupes toimimaan vähän paremmin. Että sitten oli yksi sellainen, joka ohjasi lapsia, yksi ohjasi aikuisia ja yksi oli sitä varten, että hän kattoo siinä, että noi kaikki tavarat pysyy paikallaan

Toisinaan vapaaehtoiset joutuivat odottelemaan tilan vapautumista ja tiloihin ohjaamista, joissa toiminta tuli turvapaikanhakijoille järjestää. Vapaaehtoiset tekivät kompromissin ja menivät jatkossa pitämään käsityöryhmää vasta puolta tuntia myöhemmin sovitusta aikataulusta, jolloin vastaanottokeskuksissa olivat ehtineet tilat vapautua heidän käyttöönsä eikä tarvinnut jäädä odottelemaan.

Toiminnan järjestämisessä oli myös haasteita, joihin oli vaikeaa vastata. Ryhmään osallistuvat turvapaikanhakijat tekivät eroa toisistaan eri kieltä ja erin kansalaisuuden omaavien turvapaikanhakijoiden kanssa niin, että ryhmään osallistuivat kerrallaan vain yhden kieliryhmän edustajia.

Suurimmaksi haasteeksi toinen haastateltava kertoi olevan kommunikointihaasteet, yhteisen kielen uupuminen turvapaikanhakijoiden kanssa. Toiminnan aloittamiseksi vapaaehtoiset olivat käyttäneet viittomakieltä ja toisinaan myös suomea tai englantia taitavia lapsia tulkkeina heidän ja turvapaikanhakijoiden välillä. Haastateltavaa oli jäänyt mietityttämään, olivatko turvapaikanhakijat ymmärtäneet mistä toiminnassa on edes kyse ja mitä toiminnan sisältönä on tarkoituksena tehdä:

Me ollaan monta kertaa pyydetty sinne ihan tulkkausta, että voitais kertoa ihan niin kuin tavallaan, että mikä tarkoitus tällä hommalla on ja mikä meidän ajatuksemme on siinä askartelussa ja muussa. Mut ei me olla saatu!

Suomen kielen opetusryhmässä toiminut haastateltava osasi kommunikoida ryhmään osallistuneiden turvapaikanhakijoiden kanssa samalla kielellä ja toimi usein tulkkina muiden suomen kielen opettajien ja turvapaikanhakijoiden välillä. Haastateltava kertoi turvapaikanhakijoiden usein tukeutuneen häneen, kun eivät olleet ymmärtäneet mitä ryhmässä on tarkoitus opetella. Haastateltava oli myös auttanut turvapaikanhakijoita ryhmän ulkopuolella muun muassa lakiasioiden, maahanmuuttovirastoon ja sosiaalityöntekijään yhteydenpidon muodossa:

Kahden kuukauden ajan putkeen, mä oon koko ajan soittamassa ja puhun hänen puolestaan kaikki, kun hänellä ei ollut kielitaitoa. Ei englannin kieli eikä suomen kieli. Sitä mä oon auttanut vähän yksin.

Rajanvetoa ja priorisointia täytyi kuitenkin auttamisen suhteen tehdä oman riittämättömyyden kohdatessa:

No niitä on aika paljon eli ei pysty olla kolmensadan ihmisen kanssa tukena koko ajan, koska ei pysty. Niin sen takia mä valitsin niistä eniten ne, jotka tarvii tosi apua eli niin kuin semmoinen poikkeusihmisiä eli niille, joka on tosi vaikea tilanne elämässä niin sanotusti.

Haastattelemieni vapaaehtoisten kokemista haasteista ja vastoinkäymisistä huolimatta turvapaikanhakijoiden suhtautuminen ryhmiin ja siellä tapahtuvaan opetukseen oli ollut enimmäkseen myönteistä ja osallistujia riitti useammilla opetuskerroilla.

Suomen kielen opetusryhmän ja käsityöryhmän osallistujamäärissä kuitenkin näkyi toisinaan isompia muutoksia. Vähäiset osallistujamäärät selittyivät sillä, kun turvapaikanhakijat olivat alkaneet saada päätöksiä koskien heidän turvapaikka-prosessiaan, jolloin motivaatio ryhmiin osallistumiseen oli ymmärrettävän vähäistä.

Haastattelemani vapaaehtoiset jakavat yhtenäisen kokemuksen turvapaikanhakijoiden toiveista liittyen toimintaan. Paikalle tarvittaisiin tulkkia, joka voisi kertoa mitä varten toiminta on, kenelle se on suunnattu ja mitä toiminnassa on tarkoitus tapahtua tai tehdä. Vapaaehtoiset eivät olleet tavanneet tulkkeja vastaanottokeskuksissa toimiessaan ja vastaanottokeskuksissa työskentelevät kielitaitoiset henkilöt näyttäytyivät kiireisinä muissa työtehtävissään. Käsityöryhmässä työskennellyt haastateltava haluaisi tehdä turvapaikanhakijoista ja heidän toiveistaan lähöisin olevia asioita ryhmässä, mutta ei ole kyennyt näitä asioista selvittämään kielimuurin vuoksi. Suomen kielen ryhmässä toiminut haastateltava kuvaa turvapaikanhakijoista mieleen jäänyttä kokemustaan alla olevalla tavalla:

Ne kyllästyy, ei niitä enää kiinnosta sitä. Koska ne luulee, että toiset turvapaikanhakijat – sori – toiset vapaaehtoiset eli suomalaiset selittävät turhaksi. Koska ne ei ymmärrä mitään, sen takii ne sanoo, että mä oon ihan pihalla mitä mä teen täällä. Parempi mennä aikaa viettää ulkona tai johonkin kaverin kanssa, että miksi mä teen täällä. Mutta jos hän tietää etukäteen, miksi hän on täällä – niin ei se enää jätä sitä väliin

Positiiviset ja eniten haastateltaville mieleen jääneet muistot liittyivät vahvasti siihen, miten turvapaikanhakijat olivat toimintaan osallistuneet, motivoituneet ja iloinneet pienistäkin onnistumisista. Käsityöryhmässä toiminut vapaaehtoinen kertoi tilanteesta, jolloin reilusti eläkeiän ylittänyt turvapaikanhakijanainen oli onnistunut tossujen tekemisessä ja siitä seurannut riemu oli ollut kuin pienen lapsen riemua. Suomen kielen ryhmässä toimineen vapaaehtoisen mieleen oli jäänyt turvapaikanhakijamies, joka oli oppinut seitsemässä kuukaudessa puhumaan suomen kieltä perustasolla.

8.3 Motivaatio ja toiminnassa jaksaminen

Vapaaehtoistoimintaan mukaan lähtemisen taustalla on usein monenlaisia syitä. Vantaa-mallin turvapaikanhakijoiden parissa tehtävään vapaaehtoistoimintaan ryhtyneitä yhdisti vilpittömän auttamisen halu, huoli turvapaikanhakijoista ja heidän mahdollisuuksistaan kotoutua ja sopeutua myös jo siinä vaiheessa, ennen kuin päätökset turvapaikasta ovat tehty. Turvapaikanhakijoille on haluttu osoittaa vapaaehtoistyön voimin, että he ovat tervetulleita ja heitä varten on järjestetty erilaista toimintaa vastaanottokeskuksen arkea elävöittämään ja tukeakseen heidän sopeutumista suomalaiseen yhteiskuntaan esimerkiksi luomalla kontakteja suomalaisiin ihmisiin ja oppimalla suomen kieltä.

Vapaaehtoistyöhön liittyi monia motivaatiota lisääviä tekijöitä. Toisella haastateltavista oli jo kymmenien vuosien kokemus vapaaehtoistyön eri muodoissa mukana olemisesta. Hän kuvasi vapaaehtoistyön merkitystä itselle alla olevalla tavalla:

Se antaa niin paljon. Ei mistään palkkatyöstä saa sellaista riemua kuin saa vapaaehtoistyöstä – se on ihan jotain muuta tää vapaaehtoistyö kuin palkkatyö - Niin tuota, on tarvinnut ihan semmoinen vastapainon, toisenlaisen, missä voi olla ihan niin kuin rauhassa ja levosta käsin tehdä.

Vapaaehtoistoiminnassa turvapaikanhakijoiden kanssa toimineilla haastateltavilla motivaatiota lisäsi ja omaan jaksamiseen positiivisesti vaikutti erityisesti kokemukset käytännön toiminnasta. Turvapaikanhakijoiden oma innokkuus ja mo-

tivaatio osallistua ryhmiin vaikuttivat suoraan vapaaehtoisten omaan motivaatioon jatkaa toiminnassa mukana olemista. Vapaaehtoistoiminnassa ja turvapaikanhakijoiden apuna olemisen jatkamiseen vaikutti myös se, että turvapaikanhakijat tukeutuivat vapaaehtoiisiin ja kokivat heitä tarvittavan. Toinen haastateltavista kertoi monien turvapaikanhakijoiden tuoneen esiin häntä tarvittavan avuksi asioidensa hoitamiseen, ilman häntä he eivät pärjäisi.

Vapaaehtoistoiminnassa esiintyi kuitenkin toisinaan myös vastoinkäymisiä tai haasteita, jotka myös vaikuttivat vapaaehtoisena toimivien motivaatioon. Toinen haastateltavista toi esiin haasteet toisen kieliryhmän kohtaamisessa ja sitä kautta tulkinpuutteen vaikutuksen oman innostuksen lopahtamiseen. Hän toivoi, että olisi voinut tehdä turvapaikanhakijoiden toiveista lähtöisin olevia asioita yhdessä suunnitellen, joista myös turvapaikanhakijat olisivat aidosti olleet innostuneita. Liikaa vastuuta jäi vapaaehtoiselle päättää turvapaikanhakijoiden puolesta, mitä ryhmässä opeteltaisiin ja kunakin kertana tehtäisiin. Alussa myös omaan jaksamiseen vaikutti liian iso osallistujamäärä ryhmään, jolloin vapaaehtoistoiminta tuntui enemmänkin työnteolta. Jaksamaan auttoi kuitenkin turvapaikanhakijoiden into, oma päättäväisyys, vapaaehtoistyön tauotus levon kannalta tai vaihtelu toisen vapaaehtoistyön kanssa.

Vantaa-mallin vapaaehtoisille on tarjottu työnohjausta kuukausittain, jolloin heillä on mahdollisuus jakaa kokemuksiaan turvallisessa, suljetussa ryhmässä. Vapaaehtoisille on myös korostettu, että voivat olla matalalla kynnyksellä yhteydessä, jos on mielen päällä jotakin. Vapaaehtoisille on haluttu myös osoittaa tukea ja kiitosta vapaaehtoisille suunnattujen retkien ja juhlien muodossa. Vapaaehtoistoiminnassa lopettaneille on myös lähetetty ”kiitos-paketti”, jolla on haluttu osoittaa kiitosta heidän tekemästään tärkeästä työstä.

Turvapaikanhakijoiden parissa työskennelleet haastateltavat olivat molemmat saaneet tukea omalta seurakunnaltaan. Tukea he ovat saaneet keskusteluiden muodossa sekä kannustuksena. Toinen haastateltava toi esiin seurakunnan tärkeyden tuen antajana myös vapaaehtoistoiminnasta heränneiden tunteiden purkamiseen. Muina tuenantajina koettiin omat perheenjäsenet sekä toiset vapaaehtoiset.

Vastaanottokeskusten henkilöstöltä käsityöryhmässä ollut vapaaehtoinen olisi toivonut enemmän aikaa, ”tarvittaessa saatavilla” oloa vapaaehtoisille.

Vapaaehtoiset kokivat heidän vastaanottamisen turvapaikanhakijoiden toimesta myönteiseksi. Vapaaehtoisten lähipiirin suhtautuminen heidän tekemään vapaaehtoistoimintaan oli myös kannustavaa ja tukea antavaa. Toinen vapaaehtoinen tiedosti, että joillakin ihmisillä saattoi olla ennakkoluuloja tai pelkoja turvapaikanhakijoita kohtaan, erityisesti vanhemmalla väestöllä. Hän pohti sen selittyvän sillä, ettei heillä ollut henkilökohtaista kontaktia turvapaikanhakijoihin ja sitä kautta mahdollisuutta luoda todellista kuvaa turvapaikanhakijoista. Kuitenkaan omaan vapaaehtoistyön tekemiseen turvapaikanhakijoiden parissa, eivät olleet kohdanneet negatiivista suhtautumista.

Seurakunnan työntekijä toi esiin, että toiminnan alkuvaiheessa esiintyi jonkin verran vastustusta heidän tekemälleen turvapaikkatyölle, lähinnä nimettöminä puheina, palautekirjeinä tai internetissä kirjoitteluna. Hän pohti vastustelun nousseen siitä, että turvapaikanhakijoiden parissa tehtävä työ ajateltiin olevan pois kotimaassa asuvien auttamisesta. Mielikuvaa korjattiin hyvällä viestinnällä, jossa tuotiin esille millaista tukea seurakunta tarjoaa edelleen myös kotimaalaisille, josta turvapaikanhakijoiden parissa tehtävä työ ei ole mitään korvannut. Seurakunnan työntekijä painotti, että enemmistö palautteesta oli kuitenkin myönteistä; kannustavaa ja työtä arvostavaa. Turvapaikanhakijoiden suhtautuminen oli heille järjestettyyn toimintaan ja tapahtumiin näyttäytyi myönteisenä. Palautetta erityisesti hengellisestä toiminnasta, ei turvapaikanhakijoiden toimesta ollut erikseen tullut ainakaan seurakunnan työntekijän tietoisuuteen.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tuottaa tietoa Vantaa-mallin vapaaehtois- koulutuksesta, turvapaikanhakijoiden parissa työskentelystä sekä motivaatioon ja omasta jaksamisesta huolehtimiseen vaikuttavista tekijöistä, seurakunnan työn- tekijän ja vapaaehtoisena toimivien kokemuksista käsin. Tavoitteena oli tuoda näkyviin kokemukset eri näkökulmista käsin, joka onnistui haastattelemalla sekä vapaaehtoisia että seurakunnan työntekijää. Haastatteluun osallistui kaksi va- paaehtoista, jotka toimivat eri vapaaehtoisryhmissä sekä eri vastaanottokeskuk- sissa Vantaalla. Määrä oli vähäinen, kun ottaa huomioon rekrytoituja vapaaehtoi- sia olleen noin 360 henkeä. Haastatteluiden pohjalta tuli esiin tarkemmin yksilöl- linen kokemus, tarina vapaaehtoiseksi ryhtymisestä itse toiminnasta syntyneistä kokemuksista ja ajatuksista. Seurakunnan työntekijän rooli näyttäytyi turvapai- kanhakijoiden parissa työskentelevien vapaaehtoisten koordinoinnissa perehdy- tyksenä, ohjaamisena ja tukemisena.

Vapaaehtoisia Vantaa-mallilla oli jo noin 360 syksyllä 2016, joista suurin osa oli työikäisiä (18—55 vuotiaita) naisia. Kirkon vapaaehtoistyössä olevien profiili on ollut laajemmin ikääntyvät naiset (yli 55-vuotiaat) tai alaikäiset nuoret. Työikäiset ovat jääneet vähemmistölle heitä ollen vain noin kymmenesosa. (Grönlund & Pessi 2011, 233—234.) Vapaaehtoistoiminnan olemassaoloa ja rekrytointia markkinoitiin useita viestintäkanavia hyödyntäen. Vapaaehtoiset olivat löytäneet tiensä vapaaehtoistoimintaan seurakunnan ilmoitusten ja tuttujen tiedonannon kautta.

Vapaaehtoiseksi ryhtymiseen ja toimintaan sitoutumiseen liittyy usein osallisuus- den kokemus. Osallisuus voidaan kokea mahdollisuutena vaikuttaa asioihin ja olemalla osa yhteiskuntaa ja yhteisöä. Vapaaehtoistyö voidaan mieltää osallista- vaksi toiminnaksi, kun tekeminen on vapaaehtoisuuteen perustuvaa, mielekästä tekemistä, jossa mukana olevat voivat kokea itsensä tarpeellisiksi. (Särkelä 2011, 282—283.) Turvapaikanhakijoiden parissa tehtävään vapaaehtoistyöhön ja sii- hen osallistumisen taustalla oli useampia syitä. Turvapaikanhakijoiden määrän

monikertaistuminen aktivoi eri toimijoita tukemaan turvapaikanhakijoiden vastaanottamista mahdollisimman monipuolisesti. Useampia vapaaehtoistoimintaan mukaan tulleita yhdisti vilpitön auttamisenhalu. Muita vapaaehtoisten mainitse- mia syitä vapaaehtoistoimintaan ryhtymiselle olivat huoli turvapaikanhakijoista ja mahdollisuus vaikuttaa myönteisesti turvapaikanhakijoiden sopeutumiseen ja ko- toutumiseen eli tarpeellisuuden kokemus, jotka myös aikaisemmissa tutkimuk- sissa (Kinnunen & Pirhonen 2016; Kähkönen 2016; Leskinen 2016) nousivat esille.

Vapaaehtoisille järjestettiin yhden illan mittainen alkukoulutus, jossa perehdytet- tiin vapaaehtoistyöhön vastaanotokeskuksissa. Mahdollisuus oli myös lisäkoulu- tuksiin osallistumiselle. Vapaaehtoiset olivat osallistuneet alkukoulutukseen, jonka kokivat riittävänä perusasioiden taitamiseen tai uudelleenkertauksena ai- kaisempiin vapaaehtoiskoulutuksiin viitaten. Vapaaehtoistyön eri muotoihin va- paaehtoiset saivat liittyä oman halukkuuden ja osaamisen mukaan, joihin voitiin ilmoittautua alkukoulutuksen yhteydessä.

Erityisesti vapaaehtoistyössä aloittamisvaiheissa esiintyi haasteita, kun jäikin ryh- mänvetämisessä yksin tai kaksin toisen vapaaehtoisen kanssa ison turvapaikan- hakijaryhmän kanssa sekä yhteisen kommunikointikielen löytäminen toi omat haasteensa. Kun ryhmässä toimivia vapaaehtoisia oli kolme, ryhmänhallintakin muodostui selkeämmäksi, joka helpotti työnjakoa vapaaehtoisten kesken. Ryh- mään saattoi osallistua vain toisen kieli(/kansalaisuus)ryhmän edustajia kerral- laan. Ryhmänohjauksessa kommunikointihaasteisiin löydettiin ratkaisu viittoma- ja elekielen avulla sekä toisinaan lapsia käytettiin suomen tai englanninkielen tulkkeina. Toisinaan jäi epäselväksi, ymmärsivätkö turvapaikanhakijat, mitä käsi- työryhmässä oli edes tarkoitus tehdä sekä ryhmän järjestämiseen tarkoitettuihin tiloihin joutui toisinaan odottelemaan pääsyä. Sahlmanin opinnäytetyön (2017, 36—39) tuloksissa nousi myös esiin, että tiedonkulun kanssa oli toisinaan ollut haasteita. Mahdolliseksi syiksi koettiin, ettei vastaanotokeskuksesta ollut alkuvai- heessa nimetty vastuuhenkilöä, jonka kautta esimerkiksi seurakunnan työnteki- jöiden/vapaaehtoisten järjestämistä tapahtumista tieto siirtyisi turvapaikanhaki- joille ja toimintaa ja sen järjestämistä olisi voinut yhteistyössä suunnitella.

Vapaaehtoisista toinen oli toiminut ryhmässä lähinnä tulkkina suomenkielen opettajien ja turvapaikanhakijoiden välillä, koska osasi puhua turvapaikanhakijoiden kanssa samaa kieltä. Turvapaikanhakijat usein tukeutuivatkin häneen, myös ryhmän ulkopuolelle liittyviin asioihin kuten tulkkina maahanmuuttovirastojen ja sosiaalityöntekijöiden välillä, jolloin täytyi tehdä rajausta autettavien määrän suhteen.

Turvapaikanhakijoiden osallistuminen ryhmiin näyttäytyi myönteisiä ja osallistujia riitti. Toisinaan notkahduksia osallistujamäärissä oli, jotka selittyivät turvapaikapäätösten saamisella. Vapaaehtoiset eivät tuoneet esiin, miten kieli- ja harrasteryhmiä markkinoitiin turvapaikanhakijoille ja kenen toimesta, eikä se nousut myöskään seurakunnan työntekijän haastattelussa ilmi. Toisinaan ryhmään osallistuneet turvapaikanhakijat eivät olleet aluksi edes tietoisia, mistä ryhmässä oli kysymys ja mitä ryhmässä oli tarkoitus tehdä, ennen kuin heille asia ilmaistiin heidän omalla äidinkielellään.

Vantaa-mallissa mukana olevilla vapaaehtoisilla näyttäytyi olevan suuri rooli turvapaikanhakijoiden suomen kielen opetusryhmien sekä erilaisten aktiviteettien ja harrasteryhmien muodossa. Vapaaehtoistoiminnassa mukana oleminen sisälsi monia merkityksiä vapaaehtoisille, jotka olivat myös syinä vapaaehtoisena toimimiselle ja siinä viihtymiselle. Käytännössä tapahtuneesta toiminnasta turvapaikanhakijoiden parissa nousi esiin lisääviä vaikutuksia vapaaehtoisten motivaatiolle. Turvapaikanhakijoiden osallistuminen ryhmiin ja heiltä saatu positiivinen palaute, sitä kautta tarpeellisuuden kokemus sekä toiminnan järjestämistä seurannut innokkuus nousivat tärkeiksi motivaatiota lisääviksi tekijöiksi. Myös Sahlmanin opinnäytetyön (2017, 40) tutkimustuloksissa nousi esille turvapaikanhakijoilta saadun positiivisen palautteen ja kiitoksen merkitys motivaatiota lisäävänä tekijänä.

Vapaaehtoistoiminnassa jaksamiseen auttoivat seurakunnan, läheisten ja toisten vapaaehtoisten antama tuki muun muassa keskusteluiden, kannustuksen ja purkamisen muodossa. Vapaaehtoiset kertoivat ulkopuolisten suhtautumisen työhön olleen vain myönteistä, vaikka he olivatkin tietoisia joidenkin ihmisten ennakkotasenteista. Vapaaehtoisilla oli mahdollisuus hyödyntää työnohjausta työssään.

Vapaaehtoiset eivät tuoneet esiin, olivatko he hyödyntäneet tätä kanavaa oman jaksamisen tueksi. Niemi ja Siirto (2017, 47) ovat tutkimushankkeessaan tuoneet esiin, että työnohjauksen järjestämisestä huolimatta sitä ovat hyödyntäneet vain harvat vapaaehtoiset. Syynä saattoi olla työnohjauksen tapahtuminen erillisessä paikassa kuin vapaaehtoistoiminta, johon osallistuminen olisi vaatinut omat aikansa ja vaivannäkönsä.

Vapaaehtoiset toivat esiin tekijöitä, joilla olisi ollut vaikutusta omaan jaksamiseen ja motivaatioon. Tulkinkäytön mahdollisuus yhdistettiin käytännön toimintaan. Tulkinkäytön mahdollisuus olisi helpottanut ryhmänohjausta ja sen suunnitelmallisuutta, kun ryhmässä olisi voitu tehdä asioita turvapaikanhakijoiden toiveista lähtöisin ja heille olisi voinut ymmärrettävästi ilmaista, mitä ryhmässä on tarkoitus tehdä. Toive vastaanottokeskusten henkilökunnan saatavilla olosta vapaaehtoisia varten nousi myös esiin.

Vapaaehtoisille järjestettiin kehittämisiltoja, joissa heillä oli mahdollisuus tuoda esiin omia ajatuksia ja toiveitaan. Tutkimustuloksissa ei käynyt ilmi, olivatko vapaaehtoiset osallistuneet kehittämisiltoihin ja olivatko tuoneet siellä esiin omaan jaksamiseen liittyviä toiveita ja odotuksia.

Seurakunnan työntekijä kertoi turvapaikanhakijoiden hyväksi tehtävän toiminnan keränneen palautetta, joka oli enimmäkseen positiivista ja kannustavaa. Aluksi toiminta oli saanut osakseen myös negatiivista palautetta, lähinnä nimettöminä palautteina, jonka nähtiin liittyvän ennakkoajatuksiin, että tehtävä työ olisi jollain tapaa pois kotimaan avuntarvitsijoilta. Myös Niemen ja Siirron tutkimushankkeessa (2017, 50—58) on käsitelty teemoja seurakunnan tekemään turvapaikkatyöhön liittyvistä asenteista, joka näyttäytyi enimmäkseen kannustavana ja positiivisena.

Vapaaehtoistoiminnassa mukana olevin vapaaehtoisten toimintaa tuettiin ja kehitettiin työnohjauksen, lisäkoulutusten sekä kehittämisiltojen muodossa. Vapaaehtoistyöntekijöiden merkitystä vapaaehtoistoiminnalle osoitettiin järjestämällä vapaaehtoisille erilaisia tapahtumia ja juhlia. Vapaaehtoistoiminnassa lopettaneita vapaaehtoisia muistettiin kiitos-paketeilla.

10 POHDINTA

10.1 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tutkimuksen luotettavuuteen ja eettiseen kestävyYTEEN liittyy useita osatekijöitä, jotka tulee ottaa huomioon tutkimuksen jokaisessa vaiheessa. Tutkimuksen luotettavuuteen, eettisyyteen uskottavuuteen liittyy hyviä tieteellisiä käytäntöjä. Tiedonhankinnassa ja muiden tutkimusten hyödyntämisessä on käytetty eettisesti kestäviä valintoja, joihin kuuluvat muun muassa asianmukaisesti viittaaminen sekä niiden arvon ja merkityksen korostaminen tutkimuksessa ja tutkimustulosten julkaisussa. Tutkimuksen tulee olla suunniteltu, toteutettu sekä raportoitu tarkkuutta ja huolellisuutta noudattamalla soveltaen tutkimukseen kuuluvaa avoimuutta tutkimusprosessin kuvauksessa sekä tulosten julkaisussa. (Sarajärvi & Tuomi 2009, 128—133; Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6—7.) Tutkimusluvan sain etukäteen Vantaan seurakuntayhtymän johtajalta (ks. LIITE 3). Tutkimuksessa olen kuvannut tutkimusprosessin vaiheet tiedonkeruusta, tutkimusmenetelmistä aineistonanalyysiin mahdollisimman avoimesti ja tarkasti. Tutkimustuloksissa toin esiin haastateltavien kokemukset ja näkemykset mitään niihin lisäämättä tai mitään tutkimukseen liittyvää pois jättämättä, kunnioittaen yksilöiden esiin tuomaa kokonaisuutta kokemuksistaan.

Ihmistieteissä tutkimusta ohjaavat eettiset periaatteet, jotka pitävät sisällään tutkittavan itsemääräämisoikeuden kunnioittamisen, vahingoittamisen välttämisen sekä yksityisyyden ja tietosuojan kunnioittaminen. Tutkimukseen osallistuminen tulee olla vapaaehtoisuuteen perustuvaa riittäväillä esitiedoilla. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta i.a.) Vapaaehtoisten haastattelukutsussa toin esiin tutkimuksen tarkoituksen, tutkimusta ohjaavat kysymykset, haastatteluaineiston tallentamista van ääninauhoitteella ja aineiston pohjalta anonymiteetin säilyttämisen tutkimustulosvaiheessa sekä niiden asianmukaisen hävittämisen tutkimuksen valmistuksessa. Haastattelukutsu vapaaehtoisille oli avoin kutsu suljetun Facebook-ryhmän kautta, jossa jokaisella vapaaehtoisella oli yhtäläinen mahdollisuus osallistua halutessaan haastatteluun.

Kerroin haastateltaville vielä kasvotusten ennen haastattelua, että haastatteluaineistoa käytän omaan opinnäytetyöhöni sekä toimitan haastatteluaineiston Hanna Niemelle ja Ulla Siirrolle, jotka hyödyntävät aineistoa Seurakunnat turvapaikkatoimijoina–tutkimusta varten. Haastateltavien kanssa teimme vielä kaksi kirjallista sopimuksen, toinen koskien omaa opinnäytetyötäni ja toinen Seurakunnat turvapaikkatoimijoina-tutkimusta varten. Sopimuksessa kuvattiin, mihin tutkimustietoa tullaan käyttämään ja pyydettiin lupaa heiltä haastatteluissa saatujen tietojen hyödyntämiseen. Sopimuksessa tuotiin esiin, että heiltä saatuja tietoja tullaan käsittelemään luottamuksellisesti ja heidän henkilötietonsa poistetaan aineiston käsittelyn yhteydessä sekä anonymiteetti säilytettäisiin tutkimuksen julkaisuvaiheessa.

Sekä seurakunnan työntekijän että vapaaehtoisten haastattelu järjestettiin yksityisessä tilassa, jotta haastattelutilanne säilyisi luottamuksellisena ja haastattelussa esiin nousseet asiat eivät päätyisi ulkopuolisten tietoon. Tutkimustuloksissa anonymiteetin säilyttämiseksi jätin pois tarkemmat tiedot haastateltavien sukupuolesta, iästä tai vapaaehtoistoiminnassa mukana olemisen kestosta tai seurakunnan työntekijän työhistoriasta tai työnkuvasta. Tutkimustuloksissa olen jättänyt tietoisesti myös vastaanottokeskuksissa asuvien kansalaisuudet mainitsematta sekä vastaanottokeskuksia hallinnoivien organisaatioiden nimet myös heidän yksityisyydensuojan kunnioittamiseksi.

Opinnäytetyön tekeminen tuntui lähtevän hyvin alkuun ja selkeällä otteella. Suunnitelmat muuttuivat kuitenkin osittain matkan varrella, kun kaikki ei mennyt ennakko-odotusten mukaisesti. Vapaaehtoisten haastatteluun odotin osallistuvan enemmän ihmisiä ja aika ei riittänyt uuden haastattelun järjestämiseen. Eteen tulleet haasteet pitkittivät opinnäytetyöprosessin toteutumista. Uuden suunnitelman selkiyttämiseen tarvitsin ja sain ohjaavalta opettajalta tukea.

Opinnäytetyötä tehdessä on syntynyt ajatuksia, mitä olisi voinut tehdä toisin. Haastattelukysymyksiä olisi voinut tarkentaa etukäteen myös vapaaehtoisille enemmän juuri Vantaa-mallin vapaaehtoistoimintaan sopivaksi. Olen myös miettinyt jälkikäteen aineiston kannalta vapaaehtoisten roolia, jotka käyttävät omaa

vapaa-aikaansa täysin vapaaehtoisesti työhön, jota tekevät. Olisiko aineistonkeruumenetelmänä kysely ollut vapaaehtoisille vähemmän aikaa ja vaivaa vievä, jolloin myös ehkä vastaajia olisi ollut enemmän? Loppujen lopuksi sain arvokasta tietoa haastatteluun osallistuneilta vapaaehtoisilta kuten myös seurakunnan työntekijältäkin ja etuoikeutettu kuulemaan kaikesta kasvotusten. Vapaaehtoistoiminta on kunnioitettavaa ja kertoo ihmisistä paljon, kun haluavat pyyteettömästi auttaa, opettaa tai tukea. Koen aiheen erittäin tärkeäksi, koska ilman vapaaehtoisia olisi moni asia jäänyt ehkä tekemättä ja moni tärkeä kohtaaminen kokematta.

10.2. Jatkotutkimus ja -kehittämisideoita

Tutkimuksia vapaaehtoistoiminnasta turvapaikanhakijoiden parissa on tehty melko vähän. Opinnäytetyötasoisia tutkimuksia aiheeseen liittyen on viimeisten parin vuoden aikana julkaistu useampi.

Jatkotutkimuksia aiheeseen liittyen voisi tehdä monelta eri näkökantilta. Miten turvapaikanhakijat ovat kokeneet vapaaehtoistyön tai kolmannen sektorin tarjoaman turvapaikkatyön? Onko turvapaikanhakijoiden parissa tehtävä vapaaehtoistoiminta antanut edesauttanut myönteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden koutoutumista tai sopeutumista? Mikä on vastaanottokeskusten yhteyshenkilöiden näkökulma vapaaehtoistyöhön, jota järjestetään heidän vastaanottokeskuksissa?

Vapaaehtoisilta nousseet toiveet ja ajatukset tulkinkäytöstä nostivat esiin kehittämisidean, miten vapaaehtoistoimintaan saisi rekrytoitua enemmän esimerkiksi turvapaikanhakijoiden kanssa samaa kieltä taitavia vapaaehtoisia? Vapaaehtoisten kokemuksia voisi tutkia kvantitatiivisella menetelmällä esimerkiksi kyselyn muodossa, kuinka tyytyväisiä ovat vapaaehtoisia organisoivaan tahon perehdytykseen, koulutukseen, tukeen ja tiedonkulkuun?

Turvapaikanhakijoiden parissa tehtävään vapaaehtoistyöhön oli syntynyt uudenlainen vapaaehtoistyöntekijän profiili työikäiset naiset. Aikaisempien tutkimusten

valossa vapaaehtoistyön profiili on ollut seurakunnissa vahvasti ikääntyvät naiset tai alaikäiset. Laajemmin vapaaehtoistyössä Suomessa on Tilastokeskuksen teettämän tutkimuksen (2009) mukaan vapaaehtoisista suurin osa ollut 45–64-vuotiaita, miehiä ja naisia lähes yhtä paljon. Mikä on saanut juurikin turvapaikkatyössä työikäiset naiset auttamaan?

10.3 Ammatillinen kasvu ja oppimisprosessi

Vantaa-mallin vapaaehtoistoimintaan turvapaikanhakijoiden parissa tutustuminen ja siitä opinnäytetyön tekeminen oli monipuolinen oppimisprosessi. Saadesani itse osallistua vapaaehtoisten koulutusiltaan, itse toimintaan sekä kehittämisiltoihin, heräsi mielenkiinto kuulla toiminnasta muidenkin vapaaehtoisten kokemuksia. Opinnäytetyön aineiston pohjaksi yritin muodostaa teorian avulla mahdollisimman monipuolisen kuvan turvapaikanhakijoiden parissa tehtävään vapaaehtoistoimintaan. Opinnäytetyöhöni tutustuja voi hyödyntää valmiiksi koottuja teoriapohjia, jos työskentelee esimerkiksi vapaaehtoistoiminnassa ja tarvitsee koulutusmateriaalia, on itse vapaaehtoisena tai työskentelee turvapaikanhakijoiden parissa.

Vapaaehtoisten koulutuksessa sai perustietoja turvapaikkatyöhön liittyvistä käsitteistä sekä ohjeistuksia vaitioloon ja käytännössä toimimiseen liittyen. Koulutuksen yhteydessä sai heti halutessaan ilmoittautua johonkin vapaaehtoistoiminnan muotoon, jonka kautta myös osallistuin suomen kieli-ryhmän opetukseen. Suomen kieli-ryhmässä, jossa olin mukana, opetuskertojen sisällöistä sovittiin toisten ryhmässä olevien vapaaehtoisten kanssa sähköpostitse, samoin jos joutui jonakin kertana olemaan toiminnasta pois. Tarkemmasta työnjaosta ja opetusten sisällöstä päätettiin vapaaehtoisten kesken ryhmän alussa tai lopuksi. Ryhmään osallistuneista turvapaikanhakijoista osa oli englanninkielen taitoisia, jonka kautta onnistui selvittämään turvapaikanhakijoiden toiveita opetettavista asioista ja toisinaan he myös tulkkasivat englantia taitamattomille, mistä tunnilla on kyse.

Ryhmille varattujen tilojen oven vieressä oli lappu, jossa oli usealla eri kielellä informoitu, mikä ryhmä kokoontuu tilassa ja monelta. Esimerkiksi samaan aikaan

saattoi olla täysin kirjoitus- ja lukutaidottomille oma ryhmä ja toinen ryhmä jo nämä taidot omaaville. Toisinaan myös vapaaehtoisten toimesta käytiin kutsussa turvapaikanhakijoita osallistumaan ryhmään.

Mielenkiintoisinta oli havaita vapaaehtoistoiminnassa mukana olemisen vievän mukanaan. Alun perin tarkoituksena oli tutustua toimintaan sivusta seuraajana yhden tai kahden opetuskerran verran. Lopulta osallistuin ryhmän opetukseen yli 10 kertaa muiden vapaaehtoisten kanssa. Omien kokemusten ja havaintojen perusteella, turvapaikanhakijoiden oma motivaatio ja innokkuus tarttuivat todella myös vapaaehtoisiiin.

Omaa ammatillista kasvua opiskeluvuosien aikana peilaten sosiaalialan kompetensseihin (Sosiaalialan AMK-verkosto 2016) on tapahtunut monipuolisesti, oli työkenttä tulevaisuudessa seurakunnan nuorisotyössä tai sosiaalipalveluiden puolella. Olen saanut valmiuksia erilaisten asiakasryhmien sensitiiviseen kohtamiseen sekä tavoitteelliseen, osallisuutta tukevaan ohjaamiseen arvioiden monipuolisesti asiakkaan palveluiden tarvetta. Koulutus on tukenut enenevässä määrin omien arvojen tunnistamista sekä tiedostamista ja niiden merkitystä työtä tehdessä. Kirkolliset opinnot ovat tukeneet kristillisen uskon ja kasvatuksen tunteista sekä niiden soveltamista hengelliseen työhön kristillisestä viitekehyksestä.

Hyvinvointipalveluiden ja sosiaalityötä ohjaavien lakien moninaisuus on hahmotunut opiskeluiden varrella, joka on välttämätöntä asiakastyössä muun muassa palveluiden piiriin ohjaamisessa ja palvelun laadussa. Työharjoitteluiden kautta olen saanut kokemusta monialaisesta ja moniammatillisesta yhteistyöstä, jotka ovat olennainen osa sosiaalialan ja evankelis-luterilaisen seurakunnan työkenttää tänä päivänä. Tutkinto on antanut valmiuksia eettisen tutkimus- ja kehittämistoiminnan toteuttamiseen, työn tuloksien ja laadun arvioimiseen sekä johtamisen liittyvään osaamiseen.

LÄHTEET

- Euroopan muuttoliikenneverkosto 2014. Maahanmuuton tunnusluvut. Viitattu 27.9.2016. http://www.emn.fi/tilastoja/emn_tilastojulkaisu
- Grönlund, Henrietta & Pessi, Anne Birgitta 2011. Julkista vai kansalaisyhteiskunnan apua? Auttaminen Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa. Teoksessa Anne Birgitta Pessi & Juho Saari (Toim.) Hyvien ihmisten maa – auttaminen kilpailukyky-yhteiskunnassa. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu. Viitattu 22.10.2018. http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/140424/A_31_ISBN_9789524931113.pdf?sequence=1&isAllowed=y 233—234
- Harju, Aaro 2005. Kansalaisyhteiskunta vapaaehtoistoiminnan innoittajana. Teoksessa Marianne Nylund & Anne Birgitta Yeung (toim.) Vapaaehtoistoiminta – Anti, arvot ja osallisuus 2005. Tampere: Vastapaino. 58—80.
- Harju, Ulla-Maija; Niemelä, Pauli; Ripatti, Jaakko; Siivonen, Teuvo & Särkelä, Riitta 2001. Vapaaehtoistoiminta seurakunnassa ja järjestöissä. Helsinki: Edita Oyj.
- Heikkinen, Hannu L.T. 2007. Teoksessa Hannu L.T. Heikkinen, Esa Rovio & Leena Syrjälä (toim.) Toiminnasta tietoon – toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Helsinki: Kansanvalistusseura. 16—38
- Helsingin kaupunki 2015. Viitattu 18.05.2016. <http://www.hel.fi/www/Helsinki/fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/sosiaalinen-tuki-ja-toimeentulo/maahanmuuttajien-tuet-ja-palvelut/vastaanottokeskukset/>
- Helsingin kaupunki 2018. Viitattu 19.11.2018. <https://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/maahanmuuttajana-suomessa/kotoutuminen-suomeen>
- Järjestöbarometri 2016. Järjestöjen toimivuus. Viitattu 26.10.2016. www.soste.fi/media/soste_jarjestobarometri_2016.pdf
- Kanervo, Sari & Saarinen, Tiina 2004. Kulttuurit keskuudessamme. Turku: Turun kulttuurikeskus.

- Kinnunen, Maria & Pirhonen Jatta-Lotta 2016. Vapaaehtoistyö vastaanottokeskuksessa: kasvatustieteiden opiskelijoiden motiiveja turvapaikanhakijoiden parissa toimimiseen. Oulun yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Pro gradu-työ.
- Kirkkopalvelut ry. Viitattu 22.10.2018. <http://vapaaehtoistyö.fi/vantaa>
- Koppinen, Marja-Leena & Pollari, Jorma 2011. Maahanmuuttajien kohtaaminen ja opettaminen. Juva: Bookwell Oy.
- Korhonen, Vesa & Puukari, Sauli 2013. Monikulttuurinen ohjaus kotoutumista tukevassa työssä. Teoksessa Anne Alitolppa-Niitamo, Stina Fågel & Minna Säävälä (toim.) Olemme muuttaneet ja kotoudumme – Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä. Helsinki: Väestöliitto. 32—47.
- Korolainen, Katri 2016. Henkilökohtainen tiedonanto 7.9.2016. Vantaa.
- Korpijärvi, Hanna; Lipasti-Raulus, Hanna & Tuori, Sinikka 2014. Vapaaehtoistoiminnan käsikirja työntekijälle. Helsinki: Kirkko Helsingissä. http://www.kansalaisareena.fi/HSRKY_Vapaaehtoistoiminnan_kasikirja2014.pdf
- Koskiahho, Briitta 2011. Teoksessa vapaaehtoistyö auttamisena ja oppimisena 2011. Antti Eskola & Leena Kurki (toim.). Tampere: Vastapaino.
- Kuoppamäki, Sanna-Mari 2011. Poliisin ja Rajavartiolaitoksen turvapaikkamenettelyt ja viranomaisyhteistyö. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu.
- Kuosma, Tapio 1999. Ulkomaalainen, pakolainen vai turvapaikanhakija. Helsinki: Kauppakaari OYJ.
- Kuosma, Tapio 2016. Turvapaikka ja pakolaisasema – kansainvälisen suojelun periaatteet. Kemi: Nordbooks.
- Kähkönen, Päivi 2016. Järjestöllisen vapaaehtoistyön vetovoimaisuus. Lapin yliopisto. Sosiaalityö. Pro gradu –työ.
- Laine, Timo 2015. Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa Juhani Aaltola & Raine Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Lehtinen, Sinituulia 1997. Vapaaehtoistoiminta – kasvava voimavara? Näkökulmia ammattityöhön. Helsinki: Kansalaisareena ry.

- Leskinen, Kirsi 2016. Vapaaehtoiset suomen kielen oppimista tukemassa. Jyväskylän yliopisto. Kielten laitos. Maisterintutkielma.
- Lindblom-Yläne, Sari; Paaviainen, Eija; Pehkonen, Leila & Ronkainen, Suvi 2014. Tutkimuksen voimasanat. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Maahanmuuttovirasto 2016 1. Viitattu 5.5.2016. http://www.migri.fi/turva-paikka_suomesta
- Maahanmuuttovirasto 2016 2. Viitattu 7.8.2016. http://www.migri.fi/turva-paikka_suomesta/kiintiopakolaiset
- Maahanmuuttovirasto 2016 3. Viitattu 4.9.2016. www.migri.fi/download/64766_viikkotilasto_21.12.15.pdf?6b998f50f4f0d388
- Maahanmuuttovirasto 2016 4. Viitattu 2.11.2018. <http://tilastot.migri.fi/#applications/23330?start=576>
- Maahanmuuttovirasto 2016 5. Viitattu 27.9.2016. www.migri.fi/download/64994_Tp-paatokset_2015.pdf?f542e152f4f0d388
- Maahanmuuttovirasto 2016 7. Viitattu 27.9.2016. http://www.migri.fi/turva-paikka_suomesta/vastaanottotoiminta/vastaanottoraha
- Maahanmuuttovirasto 2016. Viitattu 5.5.2016. http://www.migri.fi/turva-paikka_suomesta/turvapaikan_hakeminen
- Maahanmuuttovirasto 2018 8. Viitattu 2.11.2018 https://migri.fi/documents/5202425/6428609/vastaanottokeskusten_yhteystietoja_5.1.2017.pdf/940f4473-aff9-4329-befa-506aa734a215/vastaanottokeskusten_yhteystietoja_5.1.2017.pdf.pdf
- Maahanmuuttovirasto i.a. 6. Viitattu 30.8.2016. http://www.migri.fi/medialle/tiedotteet/lehdistotiedotteet/lehdistotiedotteet/1/0/vastaanottokeskuksesta_vahennetaan_vajaat_6_000_majoituspaikkaa_67927
- Makkonen, Nadja & Möttönen, Maija 2014. Vapaaehtoisen opas. Helsinki: sosiaali- ja terveysvirasto. Viitattu 26.9.2016. www.hel.fi/static/sote/vapaaehtoistoiminta/vapaaehtoisen_opas_2014.pdf
- Markkola, Pirjo 2005. Kristillisosiaalinen työ, kansalaisaktivismi ja naiset 1800-luvulla. Teoksessa Marianne Nylund & Anne Birgitta Yeung (toim.) Vapaaehtoistoiminta – anti, arvot ja osallisuus 2015. Tampere: Vastapaino. 39—57.
- Niemi, Hanna & Siirto, Ulla 2017. Hätämajoituksesta Aleppon kelloihin: Evanke-lis-luterilaisten seurakuntien turvapaikkatyö Suomessa. Viitattu

- 22.11.2018. [http://sakasti.evl.fi/julkaisut.nsf/B2D9A839490F9885C22580DD003E3453/\\$FILE/KKH_Hatamajoituksesta_Aleppon_kelloihin_verkkojulkaisu.pdf](http://sakasti.evl.fi/julkaisut.nsf/B2D9A839490F9885C22580DD003E3453/$FILE/KKH_Hatamajoituksesta_Aleppon_kelloihin_verkkojulkaisu.pdf).
- Nylund, Marianne & Yeung, Anne Birgitta 2005. Vapaaehtoisuuden anti, arvot ja osallisuus murroksessa. Teoksessa Marianne Nylund & Anne Birgitta Yeung (toim.) Vapaaehtoistoiminta – Anti, arvot ja osallisuus 2005. Tampere: Vastapaino. 13—38.
- Rahkonen, Juho 2018 Vapaaehtoistyön tekeminen Suomessa. Helsinki: Taloustutkimus Oy. http://www.kansalaisareena.fi/ka2016/wp-content/uploads/2018/05/Vapaaehtoistyö_tutkimusraportti-2018.pdf
- Rajaniemi, Jere 2010. Vavero-hanke 2007-2010. Viitattu 16.10.2016. <http://www.vapaaehtoiseksiseniorina.fi/tutkimusta/kasitteet/>
- Sahlman, Sonja 2017. Seurakunnan toiminta turvapaikanhakijoiden parissa Nurmijärven vastaanottokeskuksessa - työskentelyn ja yhteistyön kehittäminen. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
- Sarajärvi, Anneli & Tuomi, Jouni 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Sarajärvi, Anneli & Tuomi, Jouni 2013. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Sauri, Pekka 2010. Vapaaehtoisen uupumus. Teoksessa Lari Karreinen, Maria Halonen & Meri Tennilä (toim.) 10 askelta parempaan vapaaehtoistoimintaan. Helsinki: Vihreä Sivistysliitto ry, 114—117.
- Schubert, Carla 2013. Kotoutumisen psykologiaa. Teoksessa Anne Alitolppa-Niitamo, Stina Fågel & Minna Säävälä (toim.) Olemme muuttaneet ja kotoudumme – Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä. Helsinki: Väestöliitto, 63—77.
- Sisäministeriö 2016 1. Viitattu 31.10.2016. <http://www.intermin.fi/fi/maahanmuutto/turvapaikanhakijat>
- Sisäministeriö 2016 2. Viitattu 2.11.2018. https://valtioneuvosto.fi/artikkeli/-/asset_publisher/1410869/lakimuutos-tuo-jarjestyksenvälvojat-turvaamaan-jarjestysta-vastaanottokeskuksiin

- Sorri, Hannu 2005. Elämän käänneet – Arvojen ja identiteetin muutokset. Teoksessa Marianne Nylund & Anne Birgitta Yeung (toim.) Vapaaehtoistoiminta – Anti, arvot ja osallisuus 2005. Tampere: Vastapaino. 126—140.
- Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus ry SOSTE 2012. Sosiaali- ja terveysjärjestöt hyvinvoinnin rakentajina. Viitattu 26.10.2016. https://issuu.com/soste/docs/jarjestot_hyvinvoinnin_rakentajina2012?e=6237587/1069901
- Sosiaalialan AMK-verkosto 2016. Viitattu 21.11.2018. <https://www.diak.fi/opiskelu/opiskelijan-polku/opintojen-suorittaminen/arviointi/osaamisvaatimukset-sosionomi-amk-kirkon-nuorisoty/>
- Suomen ekumeeninen neuvosto 2015. Kirkkoturvakäytäntö seurakunnissa. www.ekumenia.fi/data/liitteet/kirkkoturvakaytanto_seurakunnissa_2015.pdf
- Suomen evankelisluterilainen kirkko i.a. 1. Viitattu 31.10.2016. <http://evl.fi/EVLUutiset.nsf/Documents/3DECC5D46380E98DC2257EB400435D36?OpenDocument&lang=FI>
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a. Viitattu 26.10.2016. <http://www.evl2.fi/sanasto/index.php/Vapaaehtoisty%C3%B6>
- Suomen punainen risti 2016. Vantaan vapaaehtoisten koulutusmateriaali.
- Suoranta, Juha 2011. Vastaanottokeskus. Helsinki: Into Kustannus Oy.
- Syrjänen, Kaisli 2010. Vapaaehtoisten työnohjauksesta apua toimijoiden tukemiseen ja innostamiseen. Teoksessa Lari Karreinen, Maria Halonen & Meri Tennilä (toim.) 10 askelta parempaan vapaaehtoistoimintaan. Helsinki: Vihreä Sivistysliitto ry, 121—127.
- Särkelä, Riitta 2011. Sosiaali- ja terveysjärjestöt kilpailukyky-yhteiskunnassa. Teoksessa Anne Birgitta Pessi & Juho Saari (Toim.) Hyvien ihmisten maa – auttaminen kilpailukyky-yhteiskunnassa 2011. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu. Viitattu 22.10.2018. http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/140424/A_31_ISBN_9789524931113.pdf?sequence=1&isAllowed=y 282—283

- Söderling, Ismo 2013. Maahanmuutto ja suomalaiset asenteet. Teoksessa Anne Alitolppa-Niitamo, Stina Fågel & Minna Säävälä (toim.) Olemme muuttaneet ja kotoudumme – Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä. Helsinki: Väestöliitto, 15—31.
- Taloustutkimus Oy 2015. Vapaaehtoistyön tekeminen –tutkimusraportti. Viitattu 26.10.2016. [sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/47CCE174E74CA087C2257E6C0025F29D/\\$FILE/Vapaaehtoisty%F6tutkimus_maaliskuu%202015.pptx](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/47CCE174E74CA087C2257E6C0025F29D/$FILE/Vapaaehtoisty%F6tutkimus_maaliskuu%202015.pptx)
- Terveysten ja hyvinvoinnin laitos 2018. Viitattu 29.10.2018. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/erityiskysymykset/turvapaikanhakijat-lastensuojelun-asiakkaina>
- The UN refugee agency UNHCR 2016. Viitattu 28.9.2016. <http://www.unhcr.org>
- Tilastokeskus 2009. Viitattu 26.10.2016. http://www.stat.fi/til/akay/2009/04/akay_2009_04_2011-09-16_kat_002_fi.html
- Tutkimuseettinen lautakunta 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf
- Tutkimuseettinen lautakunta i.a. Viitattu 24.10.2018. <http://www.tenk.fi/fi/eettinen-ennakkoarviointi-ihmistieteissa>
- Työ- ja elinkeinoministeriö i.a. Viitattu 10.10.2016. <http://www.kotouttaminen.fi/kotouttaminen>
- Ulkomaalaislaki 2004/301, 30.4.2004. Viitattu 18.5.2016. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20040301>
- Vantaan kaupunki i.a. Viitattu 26.10.2016. <http://www.vantaa.fi/turvapaikanhakijoidenauttaminen>
- Vantaan seurakunnat i.a. 1. Viitattu 26.10.2016 1. <http://www.vantaanseurakunnat.fi/osallistu/pakolaiset-vantaalla>
- Vantaan seurakunnat i.a. 2. Viitattu 22.10.2018 2. <http://www.vantaanseurakunnat.fi/info-ja-asiointi/tietoa-vantaan-seurakunnista>

LIITE 1. Teemahaastattelurunko vapaaehtoisille

Suoritin teemahaastattelurungon kysymykset seurakunnan vapaaehtoisille osana Kirkon tutkimuskeskuksen ja Diakonia-ammattikorkeakoulun opiskelijoiden yhteistyössä suorittamaa Seurakunnat turvapaikkatoimijoina–tutkimushanketta. Teemahaastattelurungon ovat suunnitelleet Hanna Niemi sekä Ulla Siirto, jotka ovat myös johtaneet Seurakunnat turvapaikkatoimijoina-tutkimushanketta.

Taustatiedot:

Kuinka monta haastatteluun osallistui, sukupuoli, iät ja kuinka kauan ovat toimineet vapaaehtoistyössä? Merkitään muistiin myös, jos joku on aloittanut vapaaehtoistyön vasta turvapaikanhakijatyössä.

Vapaaehtoistyön aloittaminen turvapaikanhakijoiden parissa:

Miten lähti mukaan, missä näki ilmoituksen, miten alku sujui, mitkä olivat ensivaikutelmat, saiko perehdytystä ja jos sai, minkälaista?

Asenteet:

Minkälaista vastustusta ilmeni, mistä tuli tukea, minkälaista se oli?

Miten muut (ystävät, naapurit, sukulaiset) ovat suhtautuneet vapaaehtoistyöhön lähtemiseen?

Miten seurakunnan turvapaikkatyöhön on suhtauduttu alueella/mediassa?

Mitä pelkoja ja ennakkoluuloja on kohdannut ja miten niitä on käsitelty?

Käytännön toiminta:

Minkälaista vapaaehtoistyötä turvapaikanhakijoiden kanssa on tehty (myös muut kuin itse)?

Miten turvapaikanhakijat lähtivät mukaan, miten kieliesteet on ylitetty, onko ollut tulkkausta?

Mikä toimi, mikä ei toiminut, mitä pitäisi tehdä toisin?

Onko saanut koulutusta ja tukea vapaaehtoistoimintaan?

Onko innostus riittänyt? Minkälaisia vaiheita toiminnassa ja omassa innossa on ollut? Onko harkinnut poisjäämistä, miksi? Mitä pitäisi tapahtua, jotta jaksaisi jatkaa?

Keiden kanssa on tehnyt yhteistyötä (esim. SPR)?

Seurakunnan rooli kotouttajana:

Minkälaista kotouttavaa työtä seurakunnassa on tehty? (Esim. kielen opettaminen, koulutuspolkujen etsiminen, työn tarjoaminen)

Minkälaista muuta Suomeen kotoutumista edistävää työtä on tehty?

Mitä seurakunta olisi valmis tekemään tulevaisuudessa kotouttaakseen alueelleen jääviä turvapaikanhakijoita?

Käsitykset seurakunnan roolista turvapaikkatyössä:

Minkälaisia käsityksiä seurakunnassa on siitä, miten kristityn kuuluu toimia turvapaikanhakijoiden kanssa? Entä miten nämä käsitykset näkyvät omassa toiminnassa/seurakunnan toiminnassa?

Mitä mieltä on turvapaikanhakijoiden evankelioimisesta, entä mitä mieltä on siitä, että seurakunta tukee turvapaikanhakijoiden omaa uskoa, vaikka se olisi joku muu kuin kristinusko?

Turvapaikanhakijat seurakuntien hengellisessä toiminnassa:

Minkälaisia käytäntöjä, kokemuksia,?

Mitä haasteita ja mitä hyviä kokemuksia?

LIITE 2. Teemahaastattelurunko työntekijälle

Suoritin teemahaastattelurungon kysymykset seurakunnan työntekijälle osana Kirkon tutkimuskeskuksen ja Diakonia-ammattikorkeakoulun opiskelijoiden yhteistyössä suorittamaa Seurakunnat turvapaikkatoimijoina–tutkimushanketta. Teemahaastattelurungon ovat suunnitelleet Hanna Niemi sekä Ulla Siirto, jotka ovat myös johtaneet Seurakunnat turvapaikkatoimijoina-tutkimushanketta.

Taustatiedot

Kuinka monta haastatteluun osallistui, sukupuolet, iät ja ammattinimikkeet, kuinka kauan on työskennellyt kirkon palveluksessa?

Turvapaikkatyön aloittaminen

Miten työ turvapaikanhakijoiden kanssa käynnistyi, keneltä tuli aloite, miten organisoitiin?

Ketkä lähtivät mukaan, kuka johti prosessia? Miten kukin työntekijä tuli lähteneeksi mukaan toimintaan (määräys, oma innostus)?

Asenteet

Minkälaista vastustusta turvapaikanhakijoita ja seurakunnan tekemää turvapaikkatyötä kohtaan ilmeni, mistä tuli tukea, minkälaista se oli?

Miten seurakuntien päättävät elimet suhtautuivat? Entä muut seurakunta-aktiivit?

Miten alueen muut toimijat ja asukkaat reagoivat seurakunnan rooliin?

Käytiinkö keskustelua mediassa seurakunnan turvapaikkatyöstä?

Miten pelkoja ja ennakkoluuloja on seurakunnassa kohdattu ja käsitelty?

Käytännön toiminta

Minkälaisia toimintoja turvapaikanhakijoiden kanssa on tehty?

Mikä toimi, mikä ei toiminut, mitä pitäisi tehdä toisin?

Jos seurakunta järjesti hätämajoitusta, millainen hätämajoitusprosessi oli: käynnistyminen, toiminta-aika ja päätös? Minkälaisia viranomaiskontakteja

asian hoitaminen vaati ja miten viranomaiset suhtautuivat seurakuntaan turvapaikkatoimijana?

Millainen on turvapaikanhakijan arki ja osallistaminen/ osallistuminen (seurakunnan toiminnoissa tai yleensä)?

Vapaaehtoiset

Miten vapaaehtoiset rekrytoitiin, ketkä ryhtyivät vapaaehtoisiksi? Tuliko vapaaehtoisiksi sellaisia, joilla ei ollut aikaisemmin kontaktia seurakuntaan?

Miten organisoitiin vapaaehtoistyö, vapaaehtoisten kouluttaminen, tukeminen ja muu sitouttaminen?

Kestikö innostus vapaaehtoistoimintaan? Jäikö joitain pois ja missä vaiheessa ja keitä nämä olivat (elämänvaihe, ikä, liian vaativa tehtävä)? Kertoivatko syitä poisjäämiselle?

Seurakunnan rooli kotouttajana

Minkälaista kotouttavaa työtä seurakunnassa on tehty? (Kielen opettaminen, koulutuspolkujen etsiminen, työn tarjoaminen)

Minkälaista muuta Suomeen integroivaa työtä on tehty?

Mitä seurakunta olisi valmis tekemään tulevaisuudessa kotouttaakseen alueelleen jääviä turvapaikanhakijoita?

Käsitykset seurakunnan roolista turvapaikkatyössä

Minkälaisia käsityksiä seurakunnassa on siitä, miten kristityn kuuluu toimia turvapaikanhakijoiden kanssa? Entä miten nämä käsitykset näkyvät toiminnassa?

Mitä ajatuksia on lähetyksen ja diakonian suhteesta turvapaikanhakijatyössä?

Mitä turvapaikanhakijat ovat kertoneet kokemuksistaan siitä, miten ovat tulleet kohdatuiksi seurakunnassa?

Turvapaikanhakijat seurakuntien hengellisessä toiminnassa

Minkälaisia käytäntöjä ja kokemuksia on turvapaikanhakijoiden osallistumisesta hengelliseen toimintaan (jumalanpalvelukset, seurakuntaillat, juhlat, erilaiset kerhot jne.)?

Minkälaisia haasteita on ollut, entä minkälaisia hyviä kokemuksia? Miten hyviä kokemuksia hyödynnetään jatkossa? Mitä hyvää kokemusta/hyviä kokemuksia haluavat jakaa muille?

Mitä muuta haluaisit vielä sanoa?

LIITE 3. Tutkimuslupa

Tutkimusluvan myöntäminen opiskelija Riina Jokiaholle

Päätöstyyppi	Tutkimus
Päätös	<p>Myönnän tutkimusluvan Kalasataman Diakonia-ammattikorkeakoulussa opiskelevalle Riina Jokiaholle. Tutkimuksen aihe on Vantaa-malli vapaaehtoistoiminnasta vastaanottokeskuksiin. Opinnäytetyötä tehtäessä tulee valvoa, että tutkimuseettiset näkökulmat muun muassa anonymiteetin ja aineiston käsittelyn sekä analysoinnin suhteen otetaan huomioon.</p> <p>Juha Tuohimäki yhtymän johtaja</p> <p>Päätös on allekirjoitettu sähköisesti Domus-asianhallintajärjestelmässä.</p>
Tiedoksi	yhteisen kirkkoneuvoston puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja

Muutoksenhakukielto ja sen perusteet

Koska päätös koskee vain valmistelua tai täytäntöönpanoa, kirkkolain 24. luvun 5. §:n ja hallintolainkäyttölain 5. §:n 1. momentin nojalla tästä päätöksestä ei saa tehdä oikaisuvaatimusta, kirkollisvalitusta tai hallintovalitusta. Markkinaoikeuden käsiteltäväksi valituksella ei voida saattaa hankintayksikön sellaista päätöstä tai muuta ratkaisua, joka koskee yksinomaan hankintamenettelyn valmistelua.

Evangelisluterilaisen kirkon virkaehtosopimuksista annetun lain (968/1974) 19. §:n nojalla oikaisuvaatimusta tai kirkollisvalitusta ei voi tehdä palvelussuhteen ehtoja koskevista päätöksistä, joissa sovelletaan KirVESTES:n palkkausta, virkavapautta, vuosilomaa ja matkakorvauksia koskevia mää